

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an . . . 14— „
Pe 3 luni . . . 7— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Numărul popular:
Pe un an . . . 4— Cor.
Pe jumătate an . . . 2— „
Pentru România și
America . . . 10— franci.
Numărul de zi pentru Ro-
mania și străinătate pe an
40 franci.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Batthyányi Nrul 2.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 filerl.
Manuscrisurile nu se în-
napoiază.
Telefon pentru oraș, co-
mitat și interurban Nr. 730.

O lămurire

Mai mulți aderenți sinceri ai parti-
dului național român ne cer lămuriri asu-
pra atitudinii noastre: 1. față de invectivele
și insultele adresate din unele părți di-
rectorului acestui ziar și altor membri ai
comitetului național român, — 2. asupra
propunerii d-lui Nicolae Ivan, referitoare
la mutarea „Românului” la Sibiu, — și
3. în chestia ziarului independent al d-lui
dr. Nicolae Oncu.

Pentru acești aderenți ai partidului
național român dăm următoarea lămurire:

1. Prin concluz al comitetului de re-
dacțiune „Românul” este strict oprit a da
loc în coloanele sale discuțiilor personale.
Astfel toate insultele, adresate persoanei
directorului nostru ori altor membri ai
comitetului național, rămân fără nici un
răspuns în coloanele acestui ziar.

2. D-l Nicolae Ivan și-a iscălit pro-
punerea sa ca vicepreședinte al comitetu-
lui național român. Deliberarea asupra
acestei propuneri aparține prin urmare
exclusiv, în competența comitetului. „Ro-
mânul”, ca organ al comitetului central
executiv nu poate preveni concluzului re-
feritor al acestui comitet.

3. În fața sentinței comitetului națio-
nal, adusă cu unanimitate asupra ziaru-
lui „independent” din Arad al d-lui dr.
Nicolae Oncu, „Românul”, ca organ al
comitetului, în această chestiune nu poate
aibă absolut nici un cuvânt mai de-
parte.

Direcțiunea ziarului
„Românul”

Pe povârniși

de Al. Negrea

(Urmare și sfârșit)

Ea se agăță de mine, că n'ar fi rău să ur-
mez croitoria în atelierul ei, că nu-i nici o ru-
șine, trebuie să ne resemnăm la loviturile grele,
meșteșugul e brățară de aur, înlocuște zestrea
și alte multe vorbe, care mă puseră pe gânduri.
Din curiozitate, din plictiseală am primit. Timp
de doi ani, am dus viața de atelier, o viață deo-
sebită de a altei lumi. Vezi, lumea asta mică,
slabă de lucrătoare, — cea mai mare dintre noi
avea optsprezece ani, e o lume aparte. Aci sunt
bărfele, sunt visuri. O! e o viață curioasă asta
din ateliere, n'am timp să ți-o spun acum mai
pe larg. Colegele mele mă primiră și priviră cu
bucurie. Eu de multe ori, căutam prin purtare,
prin vorbe, să arăt deosebirea dintre ele și mine.
Am fost rea, știu, dar ele au fost în totdeauna
bune. Lumea asta mică are totdeauna un suflet
bun, sunt convinsă. După două luni, dela în-
trarea mea în atelier, mi-a dat patroana un mic
salarlu, iar mai târziu căpătam o sută treizeci de
lei pe lună. Devenisem indispensabilă. Aveam
gusturile mele în confecționarea unei rochi, în
aplicarea unei garnituri. Iartă-mă, că mă pierd în
amănunte, vreau să-ți spun tot, tot ce mă chi-
mește.

Adeseori visitam cu tanti pe o prietină a
ei, tot pensionară, — văduva unui maior. În casa
acestei văduve mai întâlneam lume de vârsta
mea, cu care mă înțelegeam. Văduva maiorului,

Obstrucția în Camera ungară

În Camera ungară s'a înstăpânit din
nou obstrucția, această otravă a vieții par-
lamentare din Ungaria. Partidele opozițio-
nale maghiare săptămâni de zile au vor-
bit în chestia statutelor băncii austro-un-
gare, iar acum la sfârșitul dezbaterii au
cerut votizări nominale asupra tuturor pro-
iectelor de rezoluție, înaintate Camerei din
partea deputaților opoziționali.

Va urma acum discuția pe articoli.
Opoziția înainte de toate va cere, ca să
se supună discuției parlamentare toți arti-
colii statutelor. Guvernul însă și președin-
tele Camerei se opun acestei pretenziuni
și susțin, că discuția are să urmeze numai
asupra acelor articoli, cari conțin oare-
cari schimbări față de statutele vechi.

Discuția aceasta încă va putea să
consume câteva zile, iară la discuția pe
articoli opoziția se pregătește să pună în
aplicare tot arsenalul obstrucției tehnice,
pe care îl oferă regulamentul intern al
Camerei.

De vre-o 12 ani de zile bântuie în
parlamentul ungar otrava aceasta a obstruc-
ției și toate încercările guvernelor, cari s'au
succedat, ca să pună capăt acestor ridicu-
larizări a parlamentarismului, au rămas
fără nici un rezultat.

Guvernul Wekerle-Kossuth a făcut o
revizuire a regulamentul intern al Came-
rei, dar' această revizie s'a făcut exclusiv
numai în fața obstrucției puse în aplicare
din partea deputaților croați, când cu dis-
cutarea pragmatice de serviciu la Căile

Ferate Ungare, care era vătămător dreptu-
rilor autonome ale Croaților.

Și atunci partidele maghiare numai cu
mare greutate au fost induplecate să accep-
teze schimbarea regulamentul și n'au pu-
tut să fie induplecate la aceasta, decât nu-
mai pe motivul, că această schimbare nu
se face contra partidelor maghiare, ci se
face în potrivea Croaților și a partidului
naționalităților.

Și faptul acesta a precizat adevărul,
că în Ungaria poți să faci orice voești,
dacă intențiunile tale ți le știi prezenta ca
fiind în contra intereselor popoarelor ne-
maghiare ale țării. Cum am zis și altă-
dată, în nefericita noastră țară se consideră
ca fiind în favorul Statului tot aceea, ce
ar fi în defavorul naționalităților nemaghiare.

Partidele maghiare au grijit însă, ca
pentru ele să rămână în plină putere po-
sibilitatea obstrucției. Mnghiarii, fie guver-
nementali, fie în opoziție, susțin, că ob-
strucția este pavăza cea mai puternică a
constituțiunii ungurești. Ei susțin, că arma
obstrucției trebuie lăsată neatinsă în regu-
lamentul Camerei pentru cazul, că s'ar afla
vr'un guvern, care ar voi să vateme inte-
resele naționale ale Ungurilor, ceea ce este
identic cu interesele șovinismului maghiar.

Și lumea ungurească s'a obicinuit cu
obstrucția. Opinia publică a concetățenilor
noștri maghiari slă absolut indolentă față
de ravagiile obstrucției. Săptămâni și luni
de zile curge în parlament o discuție ab-
solut sterilă, fără nici un rost. Guvernul și

era mama lui Georges. Acolo ne-am întâlnit,
acolo ne-am împrietenit. El mi-a făcut o curte
stăruitoare, mi-a spus cuvinte, care mi-au plăcut
și timp de cinci luni, am fost amanta lui! Ți-e
necaz, nu-i așa și-l condamni? Ei bine și eu
îl urăsc. Când mi-am venit în fire și mi-am dat
seama de greșala comisă, mi-a venit în gând să
mă omor, n'am avut însă curajul. Pe urmă lumea
asta mă atrage, îmi place. Mă gândeam, că el o
să uite mai târziu, că poartă pe conștiință moar-
tea mea și o să se bucure cu alte femei și eu
cu ce m'am ales? Am vrut să-l omor pe el și
în urmă să mă omor și eu. N'am putut, m'am
gândit, că ași fi condamnată de toți. Atunci,
mi-am gonit din minte toate planurile de răz-
bunare, am ertat pe Georges și mi-am ales altă
armă.

În dese convorbiri cu el, îmi vorbea de
d-ta cu multă dragoste, se vede că sunteți in-
timi. Te considera, ca cel mai aproape al lui,
și îmi spunea, că după mine, d-ta îi ești mai
aproape de suflet. Curioasă să te cunosc, l-am
pus să te invite odată la el, când eram și eu.
N'a vrut, nu știu de ce. Acum te-am cunoscut
bine.

Când azi dimineață, mi-a arătat Georges,
că vii din susul uliței și mi-a spus, că o să mă
încredințeze d-tale, mi-a părut bine. De nu te
întâlneam, trebuia să-l aștept la o prietină a
mea și ar fi fost greu, căci port aici în suflet,
de mult destăinuirea, care ți-o fac azi. Nu știu,
cine trebuie să fie mai vesel de cunoștința
noastră. Eu de mult doream să te cunosc și nu

m'am înșelat, ești, să nu crezi, că-ți fac curte,
plăcut și constat, că ai un suflet delicat. Fe-
meile ghicesc ușor. Un lucru numai: ești timid.
Eu te-am priceput bine azi, că ai fi vrut să-mi
spui multe, dar alegându-ți vorbele nu spuneai
nimic. Te-am lăsat însă în pace și-mi făceam
o distracție din încurcătura d-tale. Femeilor le
place să fi puțin mai... știu și eu cum să-ți
spun, — ca să fii sinceră... mai obraznic.

Nu rîde, timiditatea asta de multe ori e
confundată cu prostia. Mă iartă, că-ți spun ade-
vărul. Femeile sunt vanitoase. Aproape la toate,
mai multă impresie le face un tână, când le
face complimente, vorbe sunătoare... la urma
urmei toate fără rost, dar vezi lor le convine și
cel tăcut, ori cum, le lasă reci. Și poate că cel
palavragiu să fie o canalie, dar pentru un mo-
ment... palavragiu câștigă. Acum închid paran-
tesu. Georges, cum îl știi, e palavragiu, dar nu e
mai puțin adevărat, că a fost o canalie, dar ca-
nalie asta a câștigat. Purtarea lui la început a
fost plină de gingășie, era drăguț de tot; mai
pe urmă a fost brutal. Când l-am întrebat odată,
că ce gând are cu mine, mi-a răs în nas și mi-a
spus, că nu o să se lege el de toate, câte i-au
sărit de gât în tinerețe.

Atunci am plâns și mi-a venit gândul si-
nuciderii. Cu el n'am vorbit aproape o lună. În
urmă a venit și m'a rugat să mă împac. Am
fost slabă și l-am ertat.

Pe urmă l-am suferit de nevoe. El, observ
că a devenit mult mai iubitor acuma, ba ce-i
mai mult, îmi vorbește de căsătorie. Eu însă nu

puternicul său partid privesc cu apatie mersul lucrurilor. În țară din nici o parte nici un protest în potriua acestei anomalii, care împiedică legiferarea chestiunilor folositoare țării.

Explicarea acestui fenomen atât de rușinos pentru parlamentarismul nostru, este însă foarte ușoară.

Dela 1867 încoaci toate guvernele acestei nefericite țări au fost, și este și cel de acum, exponenții clasei feudale a poporului maghiar. Guvernele aceste s'au mărginit a duce la îndeplinire trebuințele comune ale Monarhiei austro-ungare, iar încoio toată activitatea lor s'a exhauriat în compunerea legilor, cari pe deoparte asigură privilegiile clasei dominante în țară, pe de altă parte stângenia viața națională, economică și culturală a popoarelor nemaghiare.

Alintând mereu cel mai nebunatic șovinism maghiar feudalii unguri în a doua jumătate a veacului trecut au știut să creieze ideologia șovinistă maghiară, care a îmbătat pe concetățenii noștri maghiari și i-a adus în situația de a nu vedea jocul meschin al guvernanților, cari de câte-ori atentau la drepturile constituționale ale masselor și la binele păturilor muncitoare, aruncau totdeauna în ochii cetățenilor unguri câte o lege vătămătoare neamurilor nemaghiare și între aplauzele stârnite pentru aceste legi treceau nebăgați în samă în cartea legilor cele mai mari nedreptăți și față de obștea ungurească, asigurând în chip și fel privilegiile feudalilor și ale sateliților lor.

Evoluția firească a relațiilor sociale și economice însă cu încetul a demască procedura aceasta haină a claselor dominante.

De vre-o 10—15 ani au pătruns și la o parte din intelectualii unguri ideile sociologiei moderne. S'a ivit o samă de bărbați unguri, cari văd prea bine, că șovinismul maghiar este o simplă apucătură a acelor, cari cu ajutorul ideologiei acestui șovinism își fac trebșoarele proprii.

Poporul maghiar și clasele mijlocii ale societății maghiare, în deosebi însă muncitorimea maghiară a început să se

convingă, că luptele partidelor maghiare pe tema tezilor din domeniul dreptului public tot așa, cași goana nebună împotriva naționalităților nemaghiare din țară, nu numai că sunt absolut fără nici un folos pentru masele mari ale însuși poporului maghiar, ci tocmai dimpotrivă aceste lupte politice sterpe și această prigonire a naționalităților pe deoparte împiedică evoluția firească a vieții economice din țară, pe de altă parte ținând în loc dezvoltarea prielnică a părții mai mari din locuitorii țării, produc anemia economică și sărăcesc nu numai popoarele nemaghiare ci și pe Maghiari.

Sentimentul acesta obștesc a produs apatia masselor față de parlamentul ungar. Nimeni nu mai are încredere în acest parlament și toți simțesc, că parlamentul Ungariei în structura lui actuală este în absolută neputință de a da avânt afacerilor obștești, este mai ales în neputință de a croi condițiunile de prosperare materială a locuitorilor acestei țări.

Astfel toată lumea privește cu răceală vădită la parlament. De e obstrucție, de nu e obstrucție, cui îi mai pasă. Dela activitatea guvernului și a Camerei și așa nimeni nu mai așteaptă nici un bine. Masele mari ale poporului sunt chiar bucurate, dacă parlamentul nu face nimic, căci simte instinctiv, cum orice legiferare a acestui parlament nu poate să fie îndreptată spre binele poporului.

Opinia publică deci nu se revoltă în contra obstrucției, care împiedică prin mijloace artificiale activitatea parlamentului. Aceeași opinie publică însă nici pentru obstrucție nu se însuflește, căci știe prea bine, că cei ce obstruiază, sunt tot atât de dușmani poporului, ca și cei din partidul guvernamental.

Deocamdată privesc toți la desbaterile Camerei, ca la un spectacol amuzant. Ideologia șovinismului maghiar nu și-a pierdut încă toate rădăcinile din conștiința compatrioților noștri unguri și astfel n'a sosit încă timpul, ca însuși popoarele țării să-și unească puterile pentru de a scutura de pe trupul Statului domnia clasei feu-

dale și a o înlocui cu domnia poporului. Clasele muncitoare se saturează tot mai mult de ideile socialismului, atât de favorabile democrației nefățărute. Prin toate orașele mai de frunte ale țării s'au construit societăți de ale sociologilor moderni și munca neobosită a acestora își manifestă roadele sale binefăcătoare în tâmpiarea ideologiei șoviniste. Primesc din Oradea-Mare știrea, că societatea Darwin a sociologilor de acolo nu și-a putut ține până acum seria prelegerilor publice asupra chestiunii naționalităților din patrie pentru motivul foarte semnificativ, că n'a putut să afle vr'un bărbat mai marcant al vieții publice ungurești, care să susțină teza din punctul de vedere al șovinismului maghiar, deoarece cei vizați au răspuns, că se tem de demonstrații dușmănoase față de dânșii din partea publicului prezent, care de bună sama se va recruta din ceata acelor, cari sunt saturați de ideile sociologiei moderne.

Și aceasta în Oradea-Mare. Iară la Arad poți face acum orice demonstrație românească, căci strada rămâne rece, iară boierii, cari acum 15—20 de ani asmuțau din cafenele plebea în contra Valahilor, nu mai au pe cine asmuța, ci privesc înveninându-se din ferestrele cafenelelor la miile de șube românești, ai căror purtători au venit la Arad să demonstreze pentru drepturile lor naționale românești.

Inerția inherentă a masselor produce încă stagnarea aceasta atât de tristă în viața politică a Statului-Ungar. Va veni însă fără îndoială impulsul firesc, care va uni clasele mijlocii și cele muncitoare ale tuturor popoarelor țării și le va urni la muncă constituțională pentru adevărata înflorire și fericire a țării.

Atunci nici guvernele feudale se vor mai putea susține, dar nici obstrucția nu-și va mai putea face mendrele în Casa-Țării, căci va sosi epoca muncii cu adevărat patriotice și va alunga din palatul dunărean munca națională, care este numai masca celei mai obraznice dominațiuni de clasă.

mai pot să-l rabd și vreau să mă răsbun. D-ta te rog să mă ajuți, ai să vezi cum. Spneam de un roman, ce ar fi influențat asupra mea. Să mă explic. În ultimul timp am cetit mult. Într-o zi, îmi cade în mână „Dama cu camelii” a lui Dumas. Citesc cu nesațiu, fiecare rând, fiecare pagină. Lumea descrisă acolo, iubirea pătimășe a fii Armand pentru Marguerite, m'a impresionat grozav. Vezi, eu am o concepție deosebită despre viață. După mine, viața asta sarbădă și lipsită de orice plăceri, când n'ai bani, e aproape imposibilă. Ba nu zău, e așa de scurtă viața, că serios de merită ea prea mult sacrificii. Să muncesc eu opt ore pe zi, pentru o sută treizeci lei lunar, să trăiesc între streini, fără nici o iubire caldă, duioasă, ca mai târziu să mă căsătoresc cu un bețiv sau un cartofor, care să-mi toace banii adunați, să mă bată, să mă chinuiască să mă lase să cresc copii și când s'o întoarce d-lui dela chefuri să-i fiu smerită înainte. Oh! nu mă împac de loc cu ideile astea. Să rabd toate, numai ca în mahalaua, unde voi sta să fiu compătimită și să mi se zică, că sunt onestă. Să mă erte Dumnezeu, dar nu pot, nu. Am de gând să-mi croesc altă viață, să intru în altă lume, în lumea, în care se câștigă banul ușor. Nu tresări și nu mă privi lung. Îmi e înrădăcinată adânc în suflet, pofța asta de lume, de petreceri șgomoatoase, de viață ușoară. Voi trăi în lux, nu voi ști decât să râd și să mă distrez. Voi forța viața asta să fie frumoasă și plăcută și când voi muri, nu cred să am de regretat ceva... Ah! frumoasă viață ducea Marguerite: iubită, curtată, adorată. Iată visul unei femei. Mă crezi d-ta că

zile întregi mă pierdeam în dulceața visului ăsta? Voi fi sârbătorită odată, îmi ziceam, voi avea bani mulți și orice capriciu satisfăcut. Și pe urmă, vreau să mă răzbun și pe Georgeș. Oh! să vadă el că sunt a tutului, numai a lui nu, că lui nu mai mă închin... să simtă și el durerea disprețului. D-ta, deși prietin cu el, cred că te-ai convins că am dreptate și te rog ajută-mă, ajută-mă să mă răzbun. Știu, că-ți sunt dragă, vreau să fiu a dumnilale. Eu fatal port numele croinci. Hai să trăim ceva din romanul ăsta, vom reuși, te asigur, vei fi sprijinul meu în lumea asta și te voi iubi mult. Un lucru numai, nu vei pune nici o piedică, petrecerilor mele. Nu-mi vei imputa nimic, căci altminteri îmi vei reaminti ceva din prosaica căsătorie, de care fug, de care mi-e groază!

...De-ți convin cele ce-ți spun, de nu ești dintre aceia, care cred, că se pătează cu o femeie ca mine, adică cum vreau să deviu, — haide, spune o vorbă și suntem înțeleși. D-ta n'ai ce pierde, nu port nici numele d-tale și cu nimic nu ești legat de mine, eu iubită de d-ta mi-am împlinit visul, nu voi fi împiedecată în nici una din petrecerile mele și voi avea o inimă, pentru care să știu, că trăiesc.

Vom duce o viață nespuse de dulce, nepăsători, fără grijea zilei de mâine, vom avea destul timp, pentru iubirea noastră. Haide vrei? și se apropie de mine ușoară, cu mișcări de pisică vicleană, mă înconjură cu brațele ei moi grăsulii pe după gât și mă privi în ochi. Oh! era frumoasă de tot. Ațâțat de atingerea ei, de cele ce auzisem, mă desfăcui ușor din înlanțuirea ei, mă

sculai și deschisei fereastra, mă înăbușam în casă. Ațară era cald aproape ca vara. Un val de căldură mă isbi în față, o adiere de vânt clătina ușor perdelele. Mă rezemai de pervazul ferestrei, cu mâinile încrucișate pe piept și nu îndrăzneam să o privesc. Ea mă întrebă pentru a doua oară:

— Nu zici nimic?

— Da, zic. Vocea îmi erea răgușită de măsperiai eu singur. Marguerite nu pot. Lumea, în care crezi că o să găsești fericirea, e o lume, pe care nu o înțeleg. Tu singură, nu poți vedea răul. Nu ți-ar fi rușine să porți un lux înmuiat în orgii compromițătoare. Să nu respecti memoria părinților d-tale, a mătușei, care trăiește? Dacă femeile astea, în rândul cărora ai vrea să intri, ar avea o existență asigurată și ar găsi în cale o inimă, care să le scoată din noroiul, în care înnoată, crezi, că nu s'ar lipsi cu bucurie de viața asta nenorocită? Gândește-te, eu sunt prieten bun cu Georges, sunt sigur, că mă va asculta, când îi voi spune și te-asigur, că mai curând decât îți închipui, vei deveni soția lui. Numai fericirea unei vieți casnice va face din d-ta o femeie onestă, care își va aduce aminte cu rușine de clipele de rătăcire de acum, gândește-te...

— Oh! slăbește-mă și enervată încreți fruntea cu mânie, dar curios, ochii tot senini rămăseseră, nu împrumutase nimic din sbuciumul și supărarea ei. Apoi adaugă: „câsnicie, onestitate, rufe despalat, nu, nu-mi trebuie. Am crezut aftele de d-ta, dar văd că m'am înșelat.” Incepu să se îmbrace.

Politica de partid și morala

de Frederic Paulsen

V.

Mijloacele luptei de partid și relația lor față de morală.

Pe timpul războiului sunt suspendate pretențiunile moralei cu privire la dușman. Iți este iertat ori ce împotriva dușmanului înarmat, după morala de război primordială. Bunăvoință, simț de dreptate și de adevăr sunt datorințe față de un prieten, față de patrioți, nu față de dușmani; pe el ai să-l nimicești. Unde e vorba să nimicești, să omori, ai — firește — dreptul să urăști, să strici, să distrugi, să amăgești, să înșeli cu viclenie. Toate acestea sunt mijloace legitime ale războiului; cine se folosește de ele cu tărie și cu înțelepciune, este sărbătorit ca un erou al războiului.

Dacă relația esențială a partidelor, una față de alta, este războiul, dacă partidele sunt așezate de războiu, se vor arăta și aici simptomele moralei războiului. Faptul acesta este destul de evident; și în lupta de partide se întâmplă o suspendare a moralei, dacă nu întreaga, cel puțin în parte; lupta aceasta are pretutindeni tendința intrinsecă, de a se preface într-o luptă cu arma, la urma-urmelor, dacă nu o reține în zăgăzurile ei viguroase puterea de Stat și un simțământ pronunțat de unitate al poporului. Nu este mirare deci, dacă morala de partid se apropie de multe ori de morala războiului. Vreau să o documentez prin câteva exemple.

Drept mijloc de luptă ocupă oratoria, elocvența, primul loc în lupta de partid. Vorbirea rostită și cea tipărită, cea din adunările publice și din convorbirile private, cea din presă și din literatură, este arma principală, atâta, cât timp n'ai ajuns încă la puterea brachială. Scopul vorbirei în lupta de partid este isbânda, nu comunicarea, instruirea, informarea și răspândirea adevărului, ci isbânda asupra contrarului. Aici însă însemnează isbânda, câștigarea ascultătorului pentru partidul respectiv. De aceea, elocvența de partid se folosește de toate, câte i-se par potrivite pentru a desmâna pe ascultător de acțiunea dușmană, de a-l câștiga pe seama partidului propriu, sau de a-l reține în mijlocul acestui partid. Elocvența aceasta va spune tot ceea ce este în stare să aducă acțiunea proprie într-o lumină bună și învingătoare, până când acțiunea contrară o va reprezenta într-o lumină rea, vrednică să sufere înfrângere. Dacă e cu adevărat sau nu e cu adevărat, nici nu vine în combinație, e vorba să nu fie atât fals pentru moment, încât să-și piardă din valoare: elocvența nu purcede din adevăr, ci din *probabilitatea adevărului*, din apa-

rența lui. Astfel își face intrarea întreaga scala vorbirei simulate: înduplecarea, amăgirea, mormirea, minciuna, înșelăciunea, calomnia, lingușirea, prefăcătoria. La prinderea sufletelor sunt toate mijloacele bune, întocmai ca la prinderea sclavilor.

De aici ar trebui să se construiască o teorie și o tehnică a elocvenței de partid. Arăt vre-o câteva apucături, din cele mai obicinuite, în domeniul acesta bogat.

1. *Selecția faptelor, cari te duc la țintă.* Când e vorba să descrii partidul contrar, tendințele și pe reprezentanții ei, întrebunțezi tot ceea ce este în stare să-i facă oameni răi, de nimica și cu patimi mici, lăsând astfel în ascultător o impresie dezastruoasă, treci cu vederea și retaci, partea bună, care s'ar putea remarca la ei, sau ce ar putea servi spre clarificare și spre scuză lor. În schimb se vor folosi toate mijloacele spre a descrie partidul propriu și pe prietenii lui, tot ceea ce se poate spune bine și laudabil, pe dreptul, sau cel puțin cu o mică aparență de dreptate; toate celelalte observații vor fi sufocate sau negate fățiș. E cunoscut, cu câtă siguranță se propagă în presa de partid această artă a selecției faptelor: ceea ce se poate raporta despre noi și despre ai noștri, ca faptă strălucită sau suportabilă, ceea ce se poate spune despre dușmani și aderența lor, urit și rușinos, se referă în întreaga presa de partid, firește, n'a mărit respectabil, celelalte fapte sunt delăturate cu mare grijă. Astfel e aprovizionat cetitorul credul din partea jurnalului său de partid, ca cu niște ochelari de cal, cari te lasă să vezi numai ce se poate vedea și cari țin la distanță tot ceea ce l-ar putea sdruncina în siguranța credinței sale. De altfel e aplicat acest procedeu și în istoriografie, căci istoriografia e de multe ori o întreprindere de articole de fond, în mare.

2. *Aduci faptele în perspective și într-o lumină potrivită țintei tale.* Aici zace o comoară întreagă de feluri de predare oratorice de prima ordine.

Esagerezi, mărești și micșorezi, aranjezi materialul după voia ta, arunci o lumină și o culoare cu anumit scop, înainte de toate prin evocarea faptelor potrivite la ascultător, la ceea ce e de importanță vocea și felul de predare al oratorului. Vocea din piept, plină de convingere, patosul, ironia, bătaia de joc, toate acestea formează un arsenal inepușabil al oratoriei de partid.

Limba vine și ea într'ajutor, ea pune la dispoziția aceluiași fapt extern regulat, o serie întreagă de cuvinte, cari formează o scală întreagă de aprecieri, în urma cărora se împrumută faptului toate calitățile, dela infamia cea mai mare, până la lucrul cel mai nevinovat, dela cea mai mică importanță, până la grandoarea cea mai desăvârșită.

O minciună infamă, o ponegrire ticăloasă se prezintă de orator drept o glumă nevinovată sau o referadă cu colorit subiectiv, o dejucare păcătoasă și rușinoasă a încrederei, este deslegarea logică a unei legături, care a devenit imposibilă, o revoltă infamă împotriva puterii legale de Stat, este o răscoală glorioasă, isvorită spontan din conștiința poporului, împotriva puterii tiranice, o glorificare plină de fraze seci a partidului propriu, sau o vorbire calomnioasă contra partidului contrar, este un document bărbătesc în folosul cauzei celei bune a adevărului. Astfel ești în stare, în urma unei simple alegeri a cuvintelor, să dai lucrurilor un colorit după pofta inimei tale, să preschimbi fapte bune și laudabile, cu o răsuflare în fapte grețoase și de nimic, sau contrarul, să prefaci lucruri stricătioase și lucruri, la auzul cărora dai din cap, în lucruri permise sau chiar fapte strălucite, cari te îndeamnă să le imitezi.

3. *Substituirea motivelor.* Faptele sunt plausibile, motivele nu sunt vizibile; aici e deci terenul priincios pentru invenții. Inventând, adăugând motive într'un mod, care te duce la țintă, poți atârna fiecărei fapte orice apreciere Brutus a omorât pe Cesar: din invidie, zice unul, fiindcă n'a putut să supoarte mărimea lui; altul zice, din iubire față de libertate, Roma liberă i-a fost mai sfântă decât dependența sa personală de Cesar. Astfel pretutindeni: contrastul a săvârșit binele, de sigur, cu scop ordinar, egoistic: a făcut ca patria să fie mare și învingătoare; bine n'a avut din pricina asta și el destul renume și câștig? și ce a fost fapta aceasta alta decât datorința sa? Un membru al partidului său a săvârșit o trădare, un furt de acte: de sigur a făcut-o cu cea mai bună intențiune; a crezut, că numai în urma mijlocului acestuia eroie va putea fi salvată ideea cea bună, va putea fi sanată o stare desperată! Cineva nu glăsuiește întru toate cu faptele întreprinse de antisemitism împotriva Evreilor: de sigur a primit bani dela Evrei sau are dela cine știe ce străbunică sânge jidovesc în vine. Sau respectivul nu spune despre Evrei atâtea lucruri bune, câte fac ei: de sigur e invidia la mijloc sau o ură murdară de rassă, care vorbește dintr'ansul.

4. *Tragerea consecințelor.* Și acesta este un instrument nelipsit din aparatul oricărui elocvențe de partid. Înainte de toate servește pentru a intimida. Cine vorbește așa sau așa, cine e de acord cu una sau alta din proceduri, acela aduce apă pe moara socialdemocrației, este prin urmare cu voia sau fără de voia sa, un partizan al partidului revoluționar. Sau, cine nu împărtășește părerea aceasta se înrolează în șirurile popilor sau a ciocoilor. Totdeauna e adus în fața ascultătorului obiectul cel mai sigur de dispreț și de greață a acestuia, ca urmare necesară, sau ca premisă a ideii combătute de orator.

Afară pe trotuar, lampagiul aprindea felinarele. O trăsură trecu și sgudui geamurile. Se făcu tăcere. Aprinsei lampa și eu. De sub globul verzui se lăsa în jos o pată de lumină blândă, ușoară, de nuanța smaraldului.

— Eu d-le sunt pornită, spuse ea. De nu vrei să-mi ajuți, voi intra singură în lumea asta, fiindcă îmi place. Era îmbrăcată, se întoarce spre mine și mă întrebă: „Nu ești în oraș?”

— Da, să te conduc puțin, tare-s bolnav. Am ieșit și am dus-o până la colțul străzii. O trăsură trecea și ea îi făcu semn să oprească. Imi întinse mâna, abia avusei timp să-i spui: — Marguerite, gândește-te.

Trăsura porni.

Mă întorsei acasă cu capu în flăcări, căzui pe pat și am plâns, am plâns fără să înțeleg de ce, ca după o pierdere mare.

Am căutat-o în urmă și în lumea visată de ea, dar nu era, am căutat-o în toate părțile și n'am găsit-o nici pe ea nici pe Georges. Nu mai știam nimic de ei.

*

...Trecuse doi ani. Plictisit de multele afaceri, căutai să profit de o frumoasă zi de primăvară și plecai la șosea. Era frumos, — viață multă.

Trăsura mea mergea la pas. Pe lângă mine, trecu o trăsură de casă. Tresării de odată, părea că am văzut ochii Margueritei. Când întoarse la colțul aleei, o ajunsei și eu din urmă. În tră-

sură: Georges, Marguerite și un copil, priveau curioși spre mine.

Georges mă strigă. Am fugit repede la trăsura lor.

— Ce te-ai făcut, nu te-am văzut de o veșnicie? era să-mi furi nevasta ștrengarule, și mă apucă cu dragoste de obraz.

Eu privii spre Marguerite. Din ochii ei, pornea ruga iertării. Am înțeles-o. El, privea nedumerit la mine, eu pierdut, nu ziceam nimic.

Ea luă copilul, îl ridică în sus și mi-l arătă:

— Îți place?

Copilul avea ochii măsei și părul în cărlionți pe umeri, era de culoarea aurului.

L-am sărutat ușor pe obraz și m'am înfiorat de o dulce amintire, copilul zâmbea.

— Unde stați?

În strada Berzei, abia de o lună ne-am mutat în București, am fost călători. Vino pe la noi.

— Da, da, viu.

Îi salutai. Trăsura porni. Parcă ași fi făcut cine știe ce faptă mare, eram vesel și fericit, ca în ziua, când am mușcat din aceeași prăjitură cu Marguerite. Am făcut și eu ceva bun în viață, mă gândeam. Toată ziua am fost de o veselie copilărească.

Procesul d-lui Oct. Goga

600 coroane amendă și o lună temniță de stat.

Azi în 21 Februarie n. s'a prezentat înaintea Curței cu jurați iubitul nostru poet Octavian Goga pentru patru articole, ce au apărut în „Țara Noastră”.

Ca apărător a avut pe d. dr. Iuliu Pordea avocat în Cluj. Regret că nu pot da decât numai idei din minunata domniei sale vorbire de apărare. Figura simpatică, talentul de a vorbi, precum și logica de a convinge auditorul, mărturisesc că pe noi, publicul românesc ne-a umplut de mândrie, iar pe Unguri de respect. De altfel d-sa prin munca și studiile strălucite ce a făcut a adus onoare neamului nostru, ca student fiind promovat *sub auspiciis regis*. D-sa arată cerând că acuzele față de iubitul nostru poet sunt lipsite de ori și ce teme, de oarece nu dânsul e autorul articolelor incriminate, ci la o poezie e d. Horea Petra-Petrescu, care a scris poezia cu data de 1908—9 Lipsca-Weimar. Poezia intitulată „Carpații” e scrisă de regretatul Dimitrie Marcu, care n'a fugit în România, ci s'a dus să-și caute de sănătate acolo, unde a și murit, în sanatoriu de tuberculoși. Celelalte două articole au fost scrise de d. Ioan Vlad, care în decursul terminului legal s'a și prezentat la procuror și și-a luat răspunderea asupra sa. Dar de oarece justiția a amânat cauza de pe o zi pe

alta din trândăvie, trecând termenul legal, s'a năpustit asupra dlui Goga, care nu poate să răspundă pentru ceea ce au scris alții. Două din articole și anume ale dlui I. Vlad au și fost sistate la perifractare, recunoscându-se aci greșala justiției. A mai rămas articolul repositului Marcu și al dlui Horea Petra-Petrescu.

De oarece Marcu e mort și Horea Petra-Petrescu e cetățean al Statului român — zice procurorul — altul nu poate fi tras la răspundere decât d. Octavian Goga ca proprietar al fostului ziar „Țara Noastră”. Citează pasagiile încriminate, din care neputându-se constata nici o agitație, își dă trudă să explice spiritul, tendința poeziei și la urmă face apel la patriotismul Curții cu jurați, căci zice d-sa e o rușine pentru noi ca să ne facă venetici, dar rușinea cea mai mare e că le suferim acestea.

Aceste acuzări nebazate le spulberă dl apărător arătând că Marcu prin aceia că a scris poezia a și fost responsabil pentru ea, iar după moartea autorului nimeni altul nu mai poate răspunde și justiția peste tot locul încetează orișice acuză, de altă parte d. Horea Petra Petrescu e cetățean al Statului ungar și deși petrece în străinătate, dânsul de multe ori s'a reîntors în Ungaria fără ca procuratura să-l fi deținut. Respinge cu dispreț, apelul procurorului la patriotismul juraților, care aci nu-și are locul, apoi arată calvarul prin care poetul a trecut și nedreptățile ce i-s'au făcut. Cum a fost ca din senin deținut de detectivi la băile „Lukács fürdő” din Pesta sub cuvânt că vrea să fugă în străinătate, apoi a fost arestat la Cluj, unde a stat 8 zile în temniță ordinată și după multe greutăți, după depunerea unei cauții de 20.000 coroane a fost liberat. Toate acestea pentru nouă articole din „Țara Noastră” dintre cari numai două au mai rămas valabile — și acestea scrise și subscrise de alții — dovada cea mai eclatantă despre batjocura și marea nedreptate ce i-s'a făcut ilustrului meu prieten — încheie d. Pordea — și celui mai iubit poet al neamului nostru românesc.

Apoi și-a ținut și d. Goga vorbirea de apărare, după care curtea cu jurați declarându-l „vinovat” tribunalul s'a retras și l-a condamnat în calitate de proprietar al „Țării Noastre” la o lună temniță de Stat și 600 coroane pedeapsă în bani.

Sala era plină de studenți români precum și de publicul românesc din Cluj. Au venit și țărani din Mănăștur (suburbie a Clujului) căci ei au aflat din foi că vine „al mai mare învățat al Românilor la Cluj unde au ungerii de gând să-l închidă”. Am cercat să găsec sentimentele poetului ce îl stăpănesc văzându-l că din țara libertăților, din Franța glorioasă, din orașul luminelor, din Luvrul Parisului, dintre minunile și frumsețele eterne create de sufletul omenesc a ajuns de odată pe banca acuzaților... din Cluj. Sus pe plafonul sălii am văzut pe zeita dreptății ținând în mână o cumpănă. Meșterul a uitat să o lege la ochi cu o batistă... și fără să vreau mi-a venit în minte lungul prohod alor noștri la Vaș și Seghedin pentru iubirea lor de neam pe când criminalii și patricizii ca la Haverda sunt achitați în Ungaria, de curțile cu jurați.

Correspondent.

Cum sunt de asupriți Ungurii în România

— Ne-o spune unul de-ai lor —

În timpul din urmă presa ungurească, mai ales „Budapesti Hirlap” și „Ujság” din Cluj, au început să se văiereze amar, că Ungurii din România o duc rău de tot, că Statul român tinde să-i desnaționalizeze cu desăvârșire. Se știe pe vremea congresului internațional de medicină ce s'a ținut la Budapesta, Liga ungurească, ca răspuns la înălțătorul și patrioticul memoriu al medicilor români a scos un pamflet ce s'a tipărit în mai multe limbi europene și în care a arătat cât de barbar se poartă România față de Unguri, cărora nu le permite nici să li se predice ungurește în limba lor maternă. Cine și-a dat mai bine seamă de aceste atacuri contra României va fi înțeles, că acestea sunt puse la cale de jidani. Fiind ei stăpâni pe presa ungurească și purtând ură față de Statul Român, de oarece coreligionarii lor de acolo încă n'au putut face din această

țară o nouă Palestină. E evident, că ei o atacă de câte ori li se dă ocazie.

Între acești insultători e și jidanul Barna Endre din Cluj, despre care se zice, că a fost expulzat din România. Acest individ face pe senținela neadormită a maghiarismului, raportând în fiecare săptămână din „Turnul său de veghe”. Publicul unguresc absolut neorientat față de stările de acolo ia de bani buni, ceea ce pun jidanii la gazetă.

Eu însă care am fost prin România am rămas uimit de libertatea de care se bucură străinii de acolo, cari n-au nici un merit față de această țară cari sunt niște simpli venetici pripășiți pe acolo cu gândul ca să se îmbogățească. Am rămas uimit, când am văzut pe la chioscuri vânzându-se ziare ungurești, tãman ca la Kecskemét! pe când ale fraților noștri sunt oprite la graniță, iar ale noastre nu e iertat să se vândă nicăiri aici în țara noastră. La societatea ungurească din București „Szent Imre” Apponyi, dușmanul neamului nostru e președinte. Când s'a încheiat convenția comercială între Monarhia noastră și România, Sztérényi fostul secretar ministerial a plecat cu un sac de bani să-l împartă școlilor ungurești de acolo. A premiat cu sute de coroane pe elevii cari s'au distins în limba ungurească, tãman ca la Kecskemét!

Și totuși „sunt asupriți”. „Nu li-e ertat nici să se spovedească în limba ungurească”. Ce minciuni gogonate! Doar toată lumea știe că spovedania la catolici e secretă, la ureche, și Ungurul se poate spovedi și chinezește dacă vrea! Cine-l știe în ce limbă își spune păcatele afară de popă și D-zeu!

Cum sunt de asupriți Ungurii din România ne-o spune unul de ai lor în „Katholikus Szemle” (Budapest IV füzet. A kivándorlásról: dr. Várady L. Árpád), care între altele zice: „În Bucovina au prins rădăcini niște puternice colonii ungurești, a căror număr se ridică la vre-o 10 mii de suflete și cari își păstrează intactă religia și naționalitatea lor.

În România numărul emigranților maghiari trece peste 100.000 de suflete, partea cea mai mare de religia romano-catolică. Atât în Bucovina cât și în România Ungurii se bucură între împrejurările date de libertatea religioasă și de binefacerile cultivării naționale, cu deosebire de 40 de ani încoaci de când lucrează în această direcție cu sistem și cu zel societatea „Szent László”.

Cât privește pe Ciangăii din Moldova, o traistă de oameni — cetățeni români — chiar să admitem că n'ar avea școli ungurești și li-s'ar predica românește în biserică — liturgia fiind și așa în limba latină — nu poate fi vorba că sunt asupriți, căci partea cea mai mare din ei sunt romanizați încă de pe timpul când în România nu erau școli românești, partea cea mai mare nici nu mai știu ungurește, prin urmare nu-i nici o crimă dacă li-se predică românește, după cum li-se predică ungurește și Românilor din Săcuime, cari și-au uitat limba, fără ca cineva dintre noi să se fi revoltat. Afară de aceea România e un Stat prin excelență național și traista de Ciangăii de acolo nu se poate compara nici pe departe cu milioanele de naționalități de aici, cari întreg în număr nația stăpânitoare ungurească.

N. S. Bănățeanu.

Politica în Ungaria

„Chestia naționalităților.

În numărul recent al ziarului nostru am amintit, că scriitorii unguri Réz Mihály și Herczeg Ferencz i-au făcut o critică în revista „Magyar Figyelő” sociologului Jászi Oszkár privitor la conferința despre chestia naționalităților ținută la „Clubul Galilei.”

Azi publicăm răspunsul d-lui Jászi dat lui Herczeg Ferencz.

„Critica d-lui Herczeg e plină de personalități și suspiționări, încât o cântărire serioasă a celor spuse de d-sa nu poate avea loc. Din articolul d-lui Herczeg se vede, că el este produsul unui scriitor, care nicidecum nu s'a ocupat cu

chestii de știință socială, ci pur și simplu voește să-și câștige merite din partea puternicilor reacționari unguri.

Băiatul de șvab din Banat devenit azi gențry, angajându-se muncitor simbriaș cu condeul în slujba ideilor imperialiste nu se sfieste să suspiționeze, ba chiar să amenințe pe propagatorii ideilor politice de naționalități, cari, înțelegând durerea celor mulți și asupriți, voesc să pună sfârșit acestei stări triste.

Herczeg Ferencz uită, că pe vremuri el era unul dintre anteluptătorii sufragiului universal.

Chestia aceasta serioasă și de o deosebită importanță nu se poate rezolvi prin o glumă în jargon ovreiesc. Herczeg mă întreabă, că în a cui nume am cutezat eu să vorbesc. Li răspund: în numele acelor Unguri culți, cari urăsc absolutismul boeresc, care a subjugat și subjugă orice progres economic și orice libertate culturală, care a dat ființă emigrării și analfabetismului, care a făcut din parlamentarism o jucărie a oamenilor de casină și a altor idioți, care nu-mește trădător de patrie pe oricine cutează să-și ridice cuvântul în interesul masselor subjugate. Acuza trădării de patrie este atât de mizerabilă și prostituată, încât nu o socotesc vrednică să-i răspund.

Patima și orbirea de care e stăpânit d. Herczeg se învederează și din faptul, când susține că ideile politice de naționalități nu sunt o urmare a culturii apusene, ci o stărpitură a pseudoculturii.

Să descrie și d. Herczeg deschis și sincer stările anormale din comitat, analfabetismul național din comitatele Hunedoara și Bihor, alungarea cu baioneta a alegătorilor, măcelul de la Țalna și celelalte jocuri meschine de-a politica, întemnițarea agitatorilor naționaliști etc. ect. Eu încă voi descrie sistemul propus de mine în care se pretinde legislație dreaptă, administrație cinstită și școli bune în limba poporului. Amândoi să scriem aceste două articole în câteva ziare germane, engleze și franceze, ca Europa să judece, eu sau d-neata vorbim despre pseudocultură?! D. Herczeg pune în discuție: Chestia naționalităților și chestia relațiilor clericale. Cu alt prilej voi vorbi și despre aceasta.”

Contele Apponyi în America.

Se știe, că „filomela națională”, contele Apponyi, petrece de o săptămână în America. El s'a dus ca să îndemne pe Ungurii cari trăiesc în America, la iubirea de patrie și să le explice, că ei, Ungurii de-aici, ar putea trăi și acasă, în Ungaria.

Iată ce scrie un ziar unguresc din Budapesta despre „apostolatul” d-lui contele:

E o străduință zădărnice, dacă Apponyi crede, că „Himnusz”-ul și „Szózat”-ul (două imnuri naționale ungurești) pot însufleți masele flămâzite, că prin accentuarea intereselor patriei poate opri emigrațiunea poporului. Emigrarea nu stă în legătură cu patriotismul. Fără motive grele nimeni nu-și părăsește casa și patria.

Dacă contele Apponyi voiește, ca poporul să-și iubească țara și să nu plece la America, atunci binevoiască să se îngrijească, ca poporul să-și poată câștiga pâinea de toate zilele aici, acasă... Sbiciuirea guvernului s'o facă contele Apponyi aici în Ungaria, iar nu într-o țară, care nu poate schimba starea tristă a lucrurilor dela noi.

Viena amenință.

În ziarele de ieri din Viena, guvernul amenință cu disolvarea Camerei. În privința aceasta ziarul „Zeit”, scrie următoarele:

„Partidul guvernamental intenționează, ca în caz, dacă opoziția continuă să stângenească prin obstrucție Camera în acțiunea sa, la timp oportun să apeleze la națiune, adică să disolve Camera. Guvernul crede, că mijlocul acesta va avea mai mult efect, decât înăsprirea regulamentului Camerei“.

Parlamentul ungar

Ședința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 22 Februarie.

Azi s'a început desbaterea pe para-grafi și deoarece președintele Camerei a admis mai întâi desbaterea paragrafilor cari vor trebui modificați, experții justiști în ale băncii voiesc să lungească vremea la paragrafii aceștia.

De altfel sala e aproape goală și, zău, pe foarte puțini îi interesează argumentările oratorilor opoziționali.

Sedința se începe la orele 10¹/₄ a. m.

Prezidează *Berzeviczy Albert*.

Hock János își rectifică întreruperea din ședința de ieri, pentru care președintele îl chemase la ordine.

Președintele: În înțelesul regulamentului Camerei provoacă pe deputați să se abțină dela întreruperi nemotivate și aprinse.

Lovász Márton: Vorbește la paragraful 1 și declară că banca de Stat e mai bună decât cea pe acții.

Președintele: În înțelesul regulamentului declară, că după primirea în general a proiectului nu admite discuția de principii generale fundamentale.

Lovász Márton: Critică alineatul al doilea din §-ul 2, în care se spune, că banca comună e obligată să satisfacă interesele comerciale ale amânduror state. Cunoscând împrejurările comerțului nostru, datorită aceasta folosește numai Austriei, deoarece noi nu avem comerțul nostru.

Dispoziția acestui paragraf e vorbă goală, deoarece banca nu satisface acestei îndatoriri cuprinse în statute.

Prezintă un proiect de rezoluție, în înțelesul căruia Guvernul să asigure în contractul sopletoar paritatea acoperirii metalului notelor de bancă. (Aprobări.)

Polónyi Géza: Dorește să primească explicații meritorice la unele părți ale proiectului. D-sa e de părere, că mai întâi trebuia pus în desbatere întreg statutul băncii, dar fiindcă nu se desbate în întregime, ar trebui ca până la închiderea discuției în interesul numerotării §-ii ultimi să se suspende. În general banca Austro-ungară nu servește interesele economice ungurești, dar nu se îngrijește nici de interesele micilor industriași și muncitori, deși și aceștia toți contribuiesc cu filerile lor la înființarea băncii. Ori doară banca Austro-ungară trebuie să satisfacă singur numai pasiunile unor mari capitaliști? (Aprobări.)

Prezintă o modificare pentru paragraful 1.

Președintele: Înainte de a suspende ședința face observarea, că Camera va decide mai târziu asupra modificărilor prezentate.

Au mai vorbit *Batthyány Tivadar*, *Holló Lajos*, *Csermák E.*, *Bakonyi*, *Mádi-Kovács János*.

Baronul *Mansdorf Géza* a cerut iar Camera a primit să-și spună mâine vorbirea.

Ședința s'a terminat la orele 3³/₄.

Proces de agitație

Epilogul alegerei de deputat din Chișineu

Azi s'a dezbătut înaintea tribunalului din Arad procesul de agitație intentat locuitorului din Socodor Petru Pugna, pe care procurorul l-a acuzat că în 1 Iunie

1910 în tabăra d-lui Octavian Goga în Chișineu ar fi adresat alegătorilor o vorbire în care îndemna alegătorii, ca să stringă bâte, pietri și iască ca să omoare pe Unguri și să le dea foc caselor lor la caz de cade Goga, ca și vița ungurească să piară din lume.

Procurorul își recrutase 2 jandarmi ca martori, cari au făcut insinuarea că-l deținuseră pe Petru Pugna în ziua alegerii.

Acuzatul a fost apărat de abilul avocat d. dr. Iustin Marșieu din Arad.

Jandarmii la dezbaterea de azi fasionau strună pe ungurește, când însă li-să puse întrebarea din partea apărătorului, ca să spună pe românește cum a agitat P. Pugna, — au rămas confuzi și unul a reproduș acuza de mai sus în modul următor: „Fratele noștri! Hai rupăm pe ungurii, că chid școlile la noi, — și batem la ei!“, iar celălalt în modul următor: „Țara asta nu țara ungurească, numai țara de robi și noi robi, nu lasăm pe unguri să dobundește“.

Natural că aceasta reproducere fidelă a făcut impresie penibilă asupra tribunalului și procurorului și i-a convins că toată acuza e nebazată și trasă de păr, — și așa procurorul având astfel de dovezi convingătoare a depus acuza, — iar tribunalul a achitat pe Petru Pugna.

Suntem curioși pentru ce a stat totuși Petru Pugna deținut aproape o zi întreagă?

CRONICA EXTERNĂ

Conflictul ruso-chinez

Răspunsul Chinei la nota Rusiei s'a înmănuat la 20 Februarie trimisului Rusiei la Peking.

Cuprinsul este, după cum se zvonește, mulțumitor. Guvernul Chinei nu recunoaște, ce e drept, că ar fi violat condițiunile pactului, dar cu toate astea promite, că va da satisfacția cuvenită Rusiei.

China admite, că unii funcționari vor fi comis ilegalități față de supușii ruși, dar nu cu știrea și aprobarea guvernului chinez.

Drept aceea guvernul se obligă a da îndrumări autorităților, ca de aici înainte să fie mai conștiințioși în împlinirea datoriiilor lor.

Ce privește însă acuza, că nu s'a respectat îndeajuns acel punct al pactului, care hotărăște taxa de vamă a mărfurilor rusești, China declară că și acum e în ființă aceeași practică ca și în anii trecuți. În privința aceasta guvernul Chinei cere, ca să se înceapă nouă pertractări între cele două State. Răspunsul dela început până în sfârșit este ținut într'un ton demn și conciliant, ceea ce a făcut o bună impresie în Petersburg.

Toate știrile despre o intrare a trupelor rusești în Tibet se desmint în modul cel mai hotărât.

Franța care a acuzat Germania cu instigarea acestui conflict, a provocat în cercurile germane o nemulțumire generală. Toate ziarele germane vorbesc într'un ton vehement, la adresa ei și o acuză de invidie.

Japonia, despre care se susținuse, că în secret a încheiat alianță cu Rusia contra Chinei, își exprimă bucuria, că conflictul e pe cale a se aplatina în mod pacinic și declară, că ea a fost în decursul întregului conflict neutrală, ba n'a întrelăsat nimic în favorul păcii.

Fapte și lucruri din România

Peripețiile vaporului „T.-Severin“

— Sosirea lui la Constanța —

Eri dimineață vaporul de mărfuri *Turnu Severin* a intrat în port, venind dela Rotterdam.

Față de furtuna ce a domnit acum în urmă pe Mediterană și pe Marea Neagră, credem interesant să arătăm peripețiile, prin care a trecut acest vas până la intrarea sa în portul Constanța.

Vasul a navigat în bune condițiuni până la strămoștoarea insulei „Andros“ de unde marea a început să se monteze. De la „Andros“ și până la intrarea propiu zisă în Dardanele a domnit un viscol puternic.

În dreptul punctului Ceamac furtuna s'a deslănțuit cu atâta furie, în cât vaporul serviciului sanitar, care trebuia să verifice și să semneze actele pentru liberă practică, n'a putut să se apropie de Turnu-Severin, iar patenta vasului a trebuit să fie transmisă cu mare greutate prin ajutorul unor prăjini.

De aci și-a continuat drumul în mijlocul furtunei, prin strămoștoarea Dardanelor, unde erau ancorate pe la diferite adăposturi vre-o opt vapoare de mărfuri sub diferite pavilioane.

Iar la punctul zis „Niagara“ staționau vre-o patru vapoare comerciale, care nu îndrăzniau să navigheze din cauza viscolului puternic.

Cu toate, că la punctul „Niagara“ furtuna atinsese paroxismul ei, d. comandant al vasului „T. Severin“ împreună cu întregul corp ofițeresc, a hotărât să meargă înainte sfidând furia valurilor spumegânde.

În momentul acela, vasul de salvare sub pavilion german anume „Bertildi“ văzând îndrăzneala comandantului vasului nostru și fiind mai mult ca sigur, că vasul nostru se va pune pe uscat, a început să-l urmărească, timp de trei ore, și a trebuit să renunțe de a-l mai urmări, când a văzut, că vasul nostru a ieșit — fără a i se întâmpla ceva — în largul mării de Marmara, unde furtuna de asemenea era în toiul ei, și a încetat un moment intervalul cât vasul a trebuit să navigheze până în apropierea portului San Stefano.

Aci, lipsa geamandurei — despre a cărei deplasare din cauza furtunei am vorbit într'un articol precedent — a pus într'o mare încurcătură întregul echipaj, neputându-se orienta spre a putea continua navigația.

După vreo jumătate de oră de ezitare zăbind într'un moment de claritate, — datorită potolirii viscolului monumentul Rușilor de pe insula San Stefano, s'a călăuzit de dânsul și vasul a putut astfel naviga până la Constantinopol unde a ajuns Joi pe la amiază.

A doua zi „Turnu Severin“ a trebuit să părăsească Constantinopolul, cu toate că știa de grozăviile Mării Negre.

La ieșirea vasului din Bosfor groaznica furtună ce domnia pe Marea Neagră a pus într'u câțva pe gânduri întregul echipaj. Vasul însă grație curajului dlui comandant Zalomit și al întregului echipaj, a trebuit să lupte timp de două zile cu furtuna în loc de 18 ore, și a sosit Vineri seara afară de portul Constanța; petrecând toată noaptea în largul mării — din cauza gheței.

În port a intrat Sâmbătă dimineața pe la orele 10 navigând o mică distanță prin gheață.

Vasul în parcursul său dela Rotterdam până la Constanța era încărcat cu 1200 tone mărfuri generale și 1300 tone cărbuni cardiff.

Litere — Arte — Științe

INDOIALĂ

*Ce drum s'aleg — să nu fac nici un rău,
Chiar dacă n'aș culege nici un bine?
Să-mi culc în umbră gândul lângă tine,
Ori să-l îngrop strivit sub pasul tău?*

*Să te aștept când treci biruitoare —
Minune 'n pământescul paradis,
Ca 'n drumul tău să mai aștern o floare,
Din ochii tăi să mai culeg un vis, —*

*Ori să închid ferestrele pe rând
Și nevăzut, să sting orice făclie,
Ca vre-un drumeț întâmplător trecând
Pe strada umezită și pustie,
Să nu zărească 'n noaptea cea adâncă
Pe cel ce înzadar veghează încă...*

*Mă reîntorc în zori, cu pas alene
Trudit, dar fără somn l'al meu cămin, —
Cu lacrima ce-mi licăre sub gene,
In suflet o nădejde mai puțin...*

Corneliu Moldovanu.

Științele naturale și industria la noi

II.

Ideile unui istoric, filolog sau critic literar tot mai găsesc adăpost în coloanele „Transilvaniei“, ale teologului și învățătorului în „Revista teologică“ și „Foaia politică“, ale economistului în „Tovărășia“ și în „Revista economică“. Literații noștri nutresc lumina viuă a „Luceafărului“ și împodobesc zierele politice cu foiletoanele lor. Numai științele despre natură sunt rămase pe din afară de zidurile jurnalistică noastre. — De un organ al lor azi nici vorbă nu poate fi. — Când și când se strecurau în cronica zilei a cutărui ziar politic, de dragul variațiunii, câte un scurt comunicat despre cutare invenție miraculoasă sau despre un fenomen ciudat al naturii și comunicatele acestea sunt parte reproducere, parte resumate din reviste de specialitate străine și române.

Lucrări originale cine să facă, unde să le publice și cine să le cetească? „Natura“ din București e prea puțin răspândită la noi, decât să poți comunica prin ea cu intelectualii noștri. Foiletoanele și broșurile d-lui Todică sunt un început foarte bun (dacă nu ceva prea speciale — înțeleg foiletoanele astronomice — decât să poată pătrunde la priceperea unui procent mai mare de cetitori). Articolele astronomice ale d-nului Corbu sunt binecăzute în coloanele revistei de astronomie populară „Orion“; au reapărut cuprinse într'un volum intitulat: „Ad astra“ și ar fi de dorit, ca el să scoată din mâinile tinerimei noastre cu carte multe scrieri ușurate, excitatoare de fantazie bolnăvicioasă, pe cari nu le mai înșir aici, căci, durere, sunt mai bine cunoscute, decât acestea, pe cari mă văd silit a le recomanda aci.

În sfârșit, impresurați de atâtea fire de telegraf și telefon, opriți în mersul nostru greoiu pentru a admira viteza adese-ori primejdioasă a automobilelor, suprinși an de an cu cele mai variate și mai perfecționate mașini agricole, instalații electrice, instrumente tehnice, tot va trebui să facem odată și noi un început modest pentru a ne împrieteni poporul cu aceste invențiuni drăcoase, uimitoare în efectul lor, dar dirijate după cele mai simple și vecinice legi ale Naturii!

Omul civilizațiunii apusene le are în stăpânire și le ia folosul cu procente grase, iar noi încă tot perseverăm în a le admira numai!

Văzduhul văilor din munții noștri falnici tresare zilnic la șueratul sirenice al fereastrălor numeroase și bietul tăietor de lemne român nici că cutează a se gândi barem, că ar putea înțelege modul funcționării complicate a acelei mașini măiestre, de cum să nutriască dorul de a se vedea și el odată ocupat în jurul ei, știind să-i dea viață prin învârtirea unui singur șurub și diriguindu-o după plac, întocmai cum dirigează cu atâta destoinicie plugul din coarnele sale călite. De ce atâta timiditate și în inima țaranului nostru, aflându-se în față cu interiorul unei fabrici, în care pulsează energia apei sau a oleiului prin sute de roțițe și brațe. De ce atâta rezervă și dispreț încă și azi în sinul poporului nostru față de meserii, de ce un gol așa de mare între inteligența sa naturală recunoscută de abundență și între cuprinderea legilor mărețe ale firii, cu ajutorul cărora omul supune trebuințelor sale piatra și fierul, mările și munții, distanțele și timpul?

Până în anul trecut cursul V—VI al școlilor noastre populare există numai pe hârtie în cele mai multe comune, și aici era să se facă puțină instrucțiune în ale istoriei naturale, Chimiei și Fizicii. În conferințele învățătoarești din sutele de modeluri de prelegeri practice nu știu dacă găsești un procent luat din domeniul acestor științe. În viitor va trebui să se facă și în materia aceasta o îmbunătățire spre progres. Conferințele economice inițiate de Asociațiune merită toată lauda. Nu mai puțin cursurile de industrie domestică de pe la internatele de fete.

Și până-când generațiunea viitoare, primind instrucțiune sistematică în școală din elementele științelor naturale se va apropia apoi cu mai mare îndrăsnire de izvoarele de traiu deschise ca prin minune de geniul tehnicii moderne, cei chemați să nu întrețese nici o ocaziune bună (în prelegeri, broșuri, predici, ziare), de a infiltra poporului nostru mai multă atragere și pricepere spre lumea nouă, în care el trăiește încă numai ca privitor.

Un semn simbolic al vremii este doar și faptul, că d. e. ziarul nostru „Românul“ se crede necesitat a deschide coloană separată și permanentă pentru a face o revistă generală asupra științelor. Și tocmai, fiindcă în situația dată un astfel de ziar politic e cetit în straturi cu mult mai largi, ca cum ar fi vre-o revistă de specialitate — azi încă fără garanță pentru viață — în coloanele lui oferite științei s'ar putea face deocamdată mai multă popularizare a științelor, decât prin ori-care altă modalitate.

O singură piedecă pare a sta în calea realizării acestei idei, anume: *Terminologia*. Frații noștri din România — unde, spre lauda țării fie zis, științele reale și exsacte au găsit mulți propagatori distinși, (Istrati, Haret, Saligni, Babeș etc.) — un an întârziat a crea în timp relativ scurt un dicționar complet de termeni tehnici, (natural, folosindu-se de-abinele de comoara limbei franceze; nici că se putea altcum).

Dar dacă zierele noastre ar reproduce comunicate științifice din revistele din țară fără o circumsciere și comentare a terminilor tehnici, ce obvin în ele, propozițiuni întregi ar rămânea neînțelese pentru noi (d. e. *Futra* (grinda) e armată de beton și fier; *bec* pentru lumină asemenea luminei *incandescențe*; *gudronareu tirfoanelor* — obducerea cu gudron de gaz șuruburile cu capul lătăreț, ce leagă talpa șinei cu traversele de lemn la căile ferate, etc.)

Deci se ivește necesitatea unui dicționar fie cât de necomplet, dar care să cuprindă toți terminii mai uzuali în comunicatele dese ce se fac prin ziare în materia științelor aplicate sau apoi circumscierea și comentarea în loc a ori-cărui termen folosit în aceste comunicate, ca astfel cetitorul să poată urmări cu înlesnire textul, câștigându-ni-l astfel azi numai de cititor pasionat, în urmă însă de un convins apărător al ideilor și tendințelor schițate aici.

În modul acesta se vor îndeletnici și cărturarilor noștri a privi cu mai multă apreciere rezultatele științelor aplicate și convinși de valoarea lor vor stărui în viitor cu mai multă înzistență

în cercurile poporului nostru asupra împrietinirii lui cu industria, ca prin ea să ajungă și cei lipsiți de pământ la energia liberă, la libertate individuală și noi toți prin ei la respectarea cu un sfert de veac mai curând a drepturilor noastre naturale din partea tuturor conaționaliilor noștri.

Aurel Ciortea.

Cărți și reviste.

„Poezii“, de Eugeniu Revent, — cuprinzând 120 pagini, pe cari strălucesc adesea versuri de adâncă senzitivitate. Probabil, că poetul e tânăr, asta reeșind din impresionismul pubertal risipit adesea prin strofele erotice. D. Revent este poet nu prin fondul și forma versurilor, cât prin temperamentul d-sale. Este firea, care simte marele tot.

Trecând peste versurile, pe cari nuanțele eminesciane le banalizează neaducându-ne nimic nou, ne opresc unele pe neașteptate în fața ritmului lor cald în care vibrează viața muncitorului, căruia:

„E scrisă durerea de veacuri
Pe fața lui arsă de soare
Și nime nu 'ntreabă ce-l doare.

În brazda pământului negru
Iși pune nădejdea de mâne

Pustiul și moartea se 'ntinde
În casa de lacrimi bogată.

Iși cântă amarul durerei
În doina ce vecinic suspină —
Doar codru-i răspunde a jale
Și singur durerea-i alină.

Tot pe neașteptate, te fură dorința poetului de a afla:

„Ritul uitărei“
când spune:

„Din apă — ași bea
Și ași uita
C'un dor mă leagă
Ș'mi mai ești dragă.
C'am suferit
De te-am iubit“.

Scapără mai departe scânteile unui sănătos idealism când dă suflet Dunărei spunându-i:

„Tu stai de veghe 'n preajma noastră
Cu valurile 'nspumegate

Povestea timpurilor eroici
O știu adâncurile-ți mute

Tu neamul nostru-l strângi aproape
La sânul tău duios de mamă
Din Nistru 'n Tisa înstreimate
Izvoarele, plângând, te chiamă.

În mersul tău de multe veacuri
Tu duci cu fiecare val
Atâtea lacrimi din țara
Indureratului Ardeal.

Tu, chinul nostru-al tuturor
Să-l strângi în vadul tău de ape,
Căci vor veni și vremi de-acelea...
Mânia noastră să-l desgroape!

În cele două fabule din acest volum și în scrisorile satirice publicate aparte, d. Eugeniu Revent denotă multă îndemânare la satiră, un gen puțin atins cu succes la noi.

Putem preciza dar că noul poet ne va da viitoare lucruri frumoase. V.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Din Șimleu

„Gazeta de Duminecă“ scrie pentru edificarea cetitorilor ei câteva învățături dela alegerea recentă. Iată-le:

La alegerea de Marți — din pricini bine-înțelese — Românii au fost scutiți de orice insulte și batjocuri din partea Ungurilor. Blandețea această este a se atribui împrejurării că frații patrioți de astă-dată, erau ocupați cu șicanarea jidovilor și alegătorilor, cari mergeau cu ei.

În felul acesta frații Români dela sate au putut cânta, juca, veni și merge fără să fie vătămați; ba alegătorii lui Barabás îi ajutau și îndemneau să voteze pe partea lui Deleu.

*

Veniau alegătorii români din satul G... conduși de corteșii lui Keller, cari îi întâmpinase la capătul orașului.

Toiul era mare și bucuria în Izrael — și mai mare. Convoiu înaintea pe ulița cea mare și când ajunge înaintea băncii „Silvania“, unde erau găzduiți Românii, popa D. — care încă era cu alegătorii face un semn cu mâna și oamenii trec toți în curtea „Silvaniei“, rămânând corteșii lui Keller cu buzele umflate și hohotele publicului mare.

*

La fel a pățit și alt corteș jidov din G... care venind cu vre-o 60 alegători români, se fălea din cale afară cu isprava făcută.

Ajungând la palatul „Silvaniei“ și aceștia toți trec în curtea băncii, la ceilalți frați ai lor, lăsând pe jidov în mijlocul drumului.

Keller văzând asta a mers la președinte și a făcut arătare despre cele întâmplate.

Președintele l-a întrebat: cine ți-a luat alegătorii?... Keller nu știa să spună nici un nume, căci Românii erau cu minte — au trecut ei cu toții de bună voie, după ce mai întâi i-au beut vinarsul.

*

Partida lui Keller s'a folosit de apucătura, că Luni seara a trimis pe vre-o câțiva *Români din Șimleu* cu trăsuri la frații de sub Rez, ca astfel Românii fiind și ei să-i ademenească a veni pe partea lor.

Au pățit-o însă rău, că alegătorii de sub Rez i-au luat la goană cu parul și ei făceau multe sfinte cruci, că au putut scăpa nebătuți.

*

Mai rău au pățit acei Români — puțini de tot — cari și-au pus potlog pe nas și au trecut în tabăra lui Keller. Să retrase Keller și prin urmare n'avea lipsă de votul lor. Oamenii noștri, ca și cum ar face ceva ispravă bună, au mers la „Silvania“ și au cerut ca să fie luați între Românii, cari așteptau să voteze pe Deleu. Au pățit-o însă drăcos, căci, îndată ce au fost zăriți de alegătorii naționaliști, s'a început huiduitul și batjocura nespusă. Fiecare dintre ai noștri avea câte un cuvânt de ocară la adresa lor, apoi, după ce le-au mai spus și d. A. Cosma vre-o câteva cuvinte ce nu le vor uita niciodată — au fost dați afară.

Așa pățește celce își vinde neamul — jidovului.

INFORMAȚIUNI

Arad, 22 Februarie 1911.

De-ale noastre.

Mihaiu-Viteazul în Alba-Iulia. Azi în 9 Februarie v. se împlinesc tocmai 111 ani, de când marele Mihaiu-Vodă Viteazul cucerind Ardealul a chemat dieta ardelenescă la Alba-Iulia, ca să ia dela nemeși jurământul de credință. Nemeșii au și venit aproape cu totii și gândul lor cel dintâiu a fost să-și apere privilegiile lor nemeșesti și dreptul lor de a stoarce pe iobagi. Cereau dela Mihaiu să le asigure drepturile lor, pe cari le au înscrise în legile țării.

„Voi aveți drepturile voastre scrise în cărți, al meu drept este acesta“ — zise Viteazul zângănându-și puternica sabie, cu care era încins, „o să vedem, care e mai tare!“

Canonici greco-catolici suplicanți. Cetim în „Budapești Hirlap“: Deputația canonicilor greco-catolici își făcure reverința la premierul contele Héderváry Károly și la ministrul de culte și instrucțiune publică contele Zichy János în frunte cu episcopul Lugojuului *Vasilie Hosszu* și deputatul dietal *dr. Siegescu József*. Membrii deputației sunt următorii: canonicul-prelat Ioan Boros din Lugoj; dr. Florian Stan, canonic din Oradea-Mare; Victor Smigelschi, canonic din Blaj; Gabriel Pap, canonic în Gherla. Episcopul Vasiliu Hosszu a rugat miniștrii, ca să aranjeze salariile canonicilor. S'a provocat la împrejurarea, că felul acesta de a salariza existând de aproape 100 de ani și situația canonicilor e nesuferită. Pentru ilustrarea acestor aserțiuni a arătat că cel din urmă canonic are o plată de 2100 coroane, iar prepozitul capitular are salar de 3600 coroane anual. A înaintat o rugare în care propune ca conform legilor în vigoare din Austria prepozitul capitular să fie împărțit în clasa a patra, iar ceilalți canonici în clasa a cincina de salarizare. Contele Héderváry cât și Zichy au ascultat proiectul cu viu interes și au făcut promisiunea că negreșit o să schimbe stările acestea insuportabile.

† **Dr. Constantin Ignea.** Rar i-a fost dat Lugojuului să vadă o mai impozantă manifestare a doliului, decât cum s'a făcut aceasta din prilejul trist al decedării iubitului nostru medic Dr. Ignea.

Dela regala așezare a fiertatului Coriolan Bredicean așa convoi impozant orașul nostru nu a mai văzut. O dovadă uriașă de stima și iubirea ce și-a putut-o câștiga defunctul în scurta lui carieră. Duminecă d. m. la ora 2 deja întreg pasagiul și corpul drumului a fost formal asediat de public. Comunicația s'a interzis. Un soare blând, plin de germeții apropiatei învieri încălzia atmosfera și în cortegiul acesta splendid drapelele negre și fețele împovărate ale publicului contrastau atât de brusc.

Stradele laterale vărsau formal grupurile de cetățeni, cari au grăbit să petreacă la veșnicul locaș pe acela, care numai prieteni și-a știut câștiga. Toate straturile sociale ale orașului au fost reprezentate. Românii, cari l'au iubit și cetățenii de alt neam, cari l'au stimat, au grăbit să depue dovada simpatiei și a doliului pentru reposatul.

Prohodul l'a săvârșit P. O. D. dr. George Popovici, protopop asistat de preoții: Iosif Tempea, N. Birescu, N. Danciu (Satumic), capelanul D. Soceneanțul și diaconul M. Gașpar.

Răspunsurile le-a cântat reuniunea noastră de cântări sub dirigența măestrului I. Vidu. După prohod a rostit panegiric P. O. D. Dr. G. Popovici relevând în cuvinte adânc simțite, fazele vieții defunctului, pe care l'a știut de copil, l'a urmărit crescând și pe care îl petrece acum la mormânt în vârsta cea mai frumoasă, când începuserăm a ne bucura de cariera ce i-se deschidea,

În numele tinerimei, a prietenilor de școală și a cetățenilor vorbește d. dr. C. Brediceanu. Discursul avântat, presărat cu note duioase a sguđuit auditorul. Iar la pomenirea diminutivului defunctului „dragă Costi“ publicul a izbucnit în lacrimi. Pe urmă convoiul s'a pus în mișcare. În frunte mergeau corurile din Silha și Satumic, bravii Români cari țineau atât la „doftoru nostru“. Apoi reuniunea de muzică din Lugoj, corporațiunea meseriașilor români, cassa de ajutoare a muncitorilor, coroana comitatului, preoțimea, carul funebru și mii și mii de oameni. Și fiește care din miile acele de oameni știa să spue câte ceva despre acel, care cuprins în strimtul lui lăcaș mergea spre calea aceea a fericirii, „unde nu este durere, nici scârbă, nici suspinare“ —

lăsând aceste toate pe urma sa în sufletele părinților și prietenilor sei. Când soarele de iarnă se culca spre orizont improșcând cu lumina senină coastele dealurilor ce împrejmuesc Lugojuul s'a pogorit și cosciugul cu rămășițele dr-ului Ignea în mormântul umad.

Lugojuul lui iubit, Lugojuul de care s'a despărțit atât de greu era în jurul lui.

L'a petrecut la groapă.

Dumnezeu hărăzască-i în vecinicile Sale lăcașuri lumina fericirii. „Drapelul“.

Nou avocat în Buteni. Primim următorul anunț: Am onoare a vă aduce la cunoștință, că mi-am deschis cancelaria advocațională în Körösbökény — Buteni. Cu deosebită stimă: *dr. Cornel Traian Albu*, avocat.

Cununie. D. *Petru Balaș* tipograf și d-ra *Lucreția Lenghel* își vor celebra cununia Duminecă, în 26 Februarie n. în catedrala din Arad. — Redacția „Românului“ le trimete sincere felicitări.

Convocare. Comitetul despărțământului D. St. Mărtin al „Asociațiunii pentru literatura română“ și cultura poporului român va ține în 26 Februarie 1911 Dumineca la orele 12 din zi în comuna Chirileu o *prelegere populară*, la care invită cu dragoste pe toți aceia din comuna Chirileu și jur, cari doresc înaintarea culturală a poporului român.

Necrolog. Duminecă la 12 Februarie n. a. c. a fost înmormântarea iubitului Român Vasile Răhovean înv. penz. și fost președinte al comitetului parohial în Călnic (lângă Sebeș). În etate de 55 ani.

Au servit toți preoții din jur și loc, precum și preotul A. David din Sedeș, care a ținut o frumoasă predică în legătură cu o scurtă biografie a defunctului. A cântat frumos corul funebral din Sebeș completat cu un număr mare de învățători din protopopiat sub conducerea vrednicului înv. Ioan Pavel din Sebeș. Pe drum a cântat atât corul armoniosul „Sfinte D-zeule“ de D. Cunțan, cât și fanfara săsească din loc sub conducerea primarului M. Bulkescker, și în sunetul melodios al clopotelor de ambele confesiuni. Deși timpul acesta rece de iarnă, a asistat numeros public, atât din loc și jur, cât și din mari depărtări.

Defunctul a fost unul dintre cei dintâi fruntași români din comună, a dezvoltat o intensivă activitate atât pe teren bisericesc-școlar, cât și pe teren național. Ca învățător a servit 26 de ani, în care timp a avut de a se lupta mult cu greutățile și neajunsurile ce le-a întâmpinat, dar peste care a ieșit totdeauna învingător. Mult a avut de a se lupta cu câte piedeci, opreliști și neajunsuri toate, până au zidit școala română din loc, care face fală comunei și poporului românesc. A pus bază la mai multe fonduri de binefaceri și la fondul pentru zidirea bis. gr. or. din loc.

A fost membru în toate corporațiunile noastre culturale, bis.-școlare etc. precum și la comuna politică ca virilist a desvoltat deasemenea o mare activitate exoperând multe favoruri și pentru poporul nostru, care de altcum nu e prea luat în seamă și care poate să-i fie recunoscător. Cu toții împreună să-i zicem: „Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată“.

Petrecri.

Concert și teatru în Pâncota. Comuna bisericească din Pâncota invită la concertul urmat de o reprezentațiune teatrală, care se aranjază cu concursul corului bisericesc al economilor români din Boroșineu de sub conducerea d-lui C. Sabău. *Duminecă în 13/26 Februarie n. 1911* în sala Crucea albă din Pâncota. Inceputul la 8 ore seara.

Programul: „Motto“ cor b. de C. Savu. „Junimea pariziană“ cor bărb. „Pe-al nostru steag“ cor bărb. de Adam. „Vlăduțul mamei“ monolog comic de Vas. Alexandri, pred. de C. Pantea. „Auzi valea“ cor bărb. de Vidu. „Păc“ cor bărb. de Vidu. „Negruța“ cor mixt de I. Vidu. „Coasa“ cor mixt de I. Vidu. „Ruga dela Chiseteu“, comedie pop. într'un act cu cântece și joc de Iosif Vulcan.

Concert și teatru în Capolnoc-Mănăștur. Tinerimea română din Cap.-Mănăștur invită la concertul urmat de producțiune teatrală, care se va aranja *Duminecă în 26 Februarie st. n. 1911* în

ospătăria lui Iuga în Cap.-Mănăstur în favorul înființ. cor bisericesc. Inceputul la 7 ore seara.

Programul: „Iată ziua triumfală“ cor bărb. de Humpel. „Coasa“, „Serenada“, „Auzi vales“, coruri bărb. de I. Vidu. „Despre socialiști“, paratolog. „Așa a fost să fie“, piesă populară într'un act de A. Țințariu.

Teatru în Teiuș. Meseriașii români din Teiuș invită la producțiunea teatrală urmată de dans, ce se va aranja *Duminecă la 26 Februarie st. n.* 1911 în sala Hotelului „Leul“ sub conducerea dlui Valeriu Baciuc contabil. Inceputul la 1/28 ore seara. Venitul curat este destinat pentru construirea unei bine.

Programul: Curiositate femeiască, comedie într'un act, localizată de M. Popescu n. Bogdan. Slugă la doi stăpâni, comedie în 2 acte de Z. Bârsan.

Concert și teatru în Timișoara. Comitetul parohial al comunei bisericești gr. or. rom. din *Timișoara-Fabric*, invită la petrecerea ce o aranjază cu concursul reuniunii române de cântări din loc *Sâmbătă la 4 Martie n. 1911*, în sala „Berăriei“ (Fabrikshof) din Fabric, în favorul școalelor confes. gr. or. rom. Inceputul la 8 ore seara.

Programul: „Motto“ de C. Savu. „Cuvinte din psalmii 23, 150 și 142“, cor mixt de Muzicescu. „Creșterea bună“ poezie de * * declamată de d. George Toader. „Dragă și iar dragă“ de I. Vidu. „Capriciul unui tată“, comedie într'un act, de Z. Bârsan. „Fă Marișo“ cor mixt de C. Savu. „In rătăcire“ tablou, de * * „Copii români“ cor mixt de C. Paulian.

Din patrie.

Moștele martirilor arădani. După ce săpăturile dela locul de osândă al martirilor din 1848 s'au terminat cu un caraghios eșec, transportându-se în locul osemintelor mucenicilor niște oase de cal, inspectorul reg. Arpad Varjassy raportează azi despre isprăvile comisiei celor treisprezece încredințată cu efectuarea săpăturilor pe locul de osândă. În relatarea sa spune, că moștele martirilor executați nu le-au aflat din cauză că martorii oculari nu știau să indice precis locul execuțiunii. Săpăturile nu le vor continua, că și până acum au risipit peste 6000 coroane în vânt.

Prânzul consulului român din Budapesta. *Gheorghe Derussi* și doamna au dat ieri un prânz splendid în onoarea ministrului plenipotențiar al României din Viena d. *Mișu*. La acest prânz au luat parte ministrul de comerț *Carol Hieronymi* cu familia; ministrul de agricultură contele *Béla Serényi* și doamna; secretarii de Stat *Iosif Kazy* și *Augustin Kálmán*; baronul *Iuliu Podnaviczky* și doamna; secretarii ministeriali *Gh. Radisits* și *St. Molnár*; consilierul de secție *Augustin Emich* și secretarul ministerial *St. Bérczy*.

Crima bestială a unei femei. În comuna Gyömrő în urmă cu un an murise subit gospodarul Emeric Szabó, iar la două săptămâni ambii lui copilași. Satul, de și cazul era suspect, a trecut peste el la ordinea zilei. Dar nu era să se uite, căci văduva tânăra a luat de bărbat pe meșterul țasător Alexa Heves. Imprejurarea aceasta are darul să stârnească bănuielile amuțite odată. Tot mai des se accentua, că Szabó și copiii n'au murit cu moarte naturală. Vorbele au ajuns la urmă în urechila jandarmilor, cari îndată porniseră o anchetă — zădarnică. La acest eșec era să se dea cazul uitărei, dar întâmplarea desvâli crima săvârșită de soție în contra soțului și fiilor ei proprii. Nici că se putea să rămână nepedepesită o astfel de bestialitate monstruoasă.

Pe semne mustrați de conștiință cu orice preț voiau să se mute la Igric. Iși vânduseră casa gospodarului I. Vértés, care încurând se instalase în casa cumpărată. Orândind prin pod dă peste o lădiță veche plină cu sticle de medicină. Ce era să facă, le dete afară ca niște obiecte fără folos. Câțele gustase din lichidul verziu, ce se vărsase, însă în scurt timp se prăpădi. Cu această se concretizase acum ce până acum abia se șoptise. Denunțându-se cazul s'a constatat, că toate sticlele conțin otrăvă. A doua zi deja erau trași la răspundere, atât Heves, cât și soția sa. În toiul întrebărilor încrucite apoi încurcându-se, au recu-

noscut, că ei au otrăvit pe Szabó. Băieții i-a ucis din motivul, că Heves numai fără ei era învoit s'o ia de nevastă.

Complicii sunt arestați.

Din străinătate.

Capul vorbitor. Inginerul din Berlin Otto Wiedmann a inventat până acum o serie întreagă de aparate amuzante. Săptămânile trecute iarăș ne-a dat ceva. De data asta un cap care vorbește, răspunde la întrebări, râde, cântă, fluieră etc. Capul e o combinație minunată a telefonului cu gramofonul. În cap e așezat un mecanism de orologiu și o membrană neîntrecut de sensibilă. Invenția aceasta era să facă epocă, de nu se iviau alte complicațiuni.

S'a întâmplat că directorul cercului Ar. Reimetter și proprietarul cafenelei N. Laufer din parcul Capitalei văzuseră capul miraculos și și-au luat în gând să-l procure cu orice preț. Însă s'au adresat prea târziu inventatorului, care era obligat pe sezonul acesta față de altul așa că nu era posibil să primiască dela dânsul capul vorbitor. Dar cum cu bani și vorbe frumoase se pot câștiga multe și d-lor s'au adresat tehnicului lui Wiedmann, având în felul acesta într'o săptămână și ei capul miraculos.

Pentru manipulația aceasta însă inginerul Wiedmann a intentat împotriva proprietarilor mulțumiți un strașnic proces.

Impăcarea contesei Tolstoi cu fiica sa. În urma intervenției lui Davidov contesa Tolstoi s'a împăcat cu fiica sa Alexandrovna.

O nouă nenorocire pe capul generalului Baturlin. Generalul Baturlin, al cărui fiu a fost otrăvit de Patschenko și ginerile său de Lacy a avut să îndure o nouă lovitură a soartei. Fiică-s'a soția lui Lacy, a dispărut de câteva zile. Eri avocatul bătrânului general a întâlnit-o în tramvai, zdrențuroasă, lihnită de foame și cu toate aparențele nebuniei. Avocatul a condus-o la un ospiciu de nebuni.

Generalul Baturlin, care s'a îmbolnăvit în urma acestor nenorociri, a vizitat-o eri, însă fiică-sa nu l-a mai recunoscut.

Din ședința Camerei germane. În ședința de Vineri a Camerei deputaților ministrul de interne a răspuns la atacurile socialiștilor îndreptate împotriva organelor poliției.

Ministrul a relevat și aserțiunea lui Bebel, după care un funcționar al poliției ar fi fost plătit de socialiști ca să le facă servicii de spionaj.

Răspunzând ministrului deputatul Bebel a declarat că funcționarul în chestie a venit de bună voie la socialiști, oferindu-le serviciile sale în schimbul unei retribuțiuni.

Peary vice-amiral? Propunerea comisiei parlamentare ca să se acorde exploratorului Peary titlul de vice-amiral a stârnit un curent de opoziție în acele cercuri, cari sunt convinse că Peary n'a ajuns până la polul Nord. Cu toate acestea e mai mult ca probabil că propunerea comisiei va fi acceptată.

Starea Papei. Papa se simte mai bine, dar e încă foarte slab și răgușit. Dânsul a părăsit patul și astăzi, însă n'a acordat audiențe.

Rezistența pasivă a funcționarilor austriaci. Știrea că doi funcționari din Triest au fost suspendați din cauza rezistenței pasive a produs mare fierbere printre funcționarii Statului.

Se afirmă cu după înapoierea sa dela Viena guvernatorul va soma pe funcționari pentru ultima oară ca să-și reia serviciile. În caz contrar vor fi suspendați o mulțime de funcționari, alții vor fi permutați. Guvernatorul a și luat măsuri pentru înlocuirea funcționarilor.

Comercianții sunt foarte îndârjiți contra funcționarilor. Se vor lua măsuri pentru înlocuirea funcționarilor greviști prin refuzarea creditului.

La locurile competente se afirmă că rezistența pasivă a funcționarilor din Triest se va sfârși în curând. Guvernul a promis funcționarilor că se va avea în vedere scumpetea ce domnește în Triest.

Din sursă competentă se afirmă că serviciul la vămile din Triest va fi normal.

Expoziție de monstruoșități. Cum pentru vederea oricărui lucru ne folosim pe lângă argumente pozitive și de cele negative s'a întâmplat că amatorii de artă și câțiva pedagogi olandezi, în dorul lor nesăbuit de a da publicului o distinsă educație artistică, înainte cu vre-o câțiva ani au hotărât să aranjeze o expoziție de monstruoșități alese, cari ar avea menirea să arate publicului rătăcirile urite ale gustului.

În zilele trecute s'a deschis cu deosebită solemnitate a cincia expoziție de monstruoșități la Amsterdam (capitala Olandei). Cu enormă risipă de bani adunaseră între celelalte monstruoșități și multe din creațiunile de artă modernistă greșite și lipsite de gust, purtând nota artei decadente.

Expoziția e împărțită în secțiuni. O secție cuprinde produse de artă și industrie pregătite din material falsificat, alta arată aberațiile în arta decorativă, iar o a treia scoate în evidență defectele de construcție ale mobilelor, firește anume pregătite, un fel de caricaturi ale exagerărilor în arta industrială.

În felul acesta dau Apusenii — publicului mare educația artistică, producând în sufletul privitorilor o firească reacțiune împotriva decadențelor moderni, cari s'au înmulțit în vremea din urmă înspăimântător.

Apropiata demisie a ministrului rus Kokovzev. Un ziar află din sursă autorizată că ministrul de finanțe Kokovzev va demisiona, imediat după votarea bugetului, urmând a fi numit ca ambasador la Berlin.

Peirea unui vas de război francez. Vaporul american de petrol „Navalgazette“, sosit eri la Kingston, a adus știrea că vasul francez de război „Richelieu“ a fost văzut pe mare, plutind în voia întâmplării și plin de apă.

Vaporul era părăsit de echipagiul său.

Boala regelui Muntenegrului. Ziarul „Beogradske Novine“ anunță, că regele Nicolae al Muntenegrului zace bolnav de mai multe zile.

Starea lui inspiră îngrijorări celor din anturajul său. Reprezentanții puterilor străine în Cetinje sunt însărcinați să raporteze zilnic despre starea regelui. Boala regelui a provocat reîntoarcerea moștenitorului Danilo, care se află în Beaulien.

Incendiul din Havre. Un mare incendiu a izbucnit într'o magazie a căilor ferate, distrugând 80 vagoane cu mărfuri.

Pagubele se urcă la câteva milioane.

Ravațiile alcoolismului. Locuitorii Statului Newyork în timpul din urmă sunt foarte agitați. E vorba că o comisie medicală a constatat, că partea cea mai mare a locuitorilor sunt porniți spre nebunie. Cifrele statistice dovedesc, că tot la 259 locuitori se află câte-un nebun. Recenzământul mai recent arată, că dintre cei 9,117.229 locuitori ai statului Newyork sunt 259 nebuni. Constatarea e o surprindere neplăcută pentru Americani, și energici cum sunt au luat imediat cele mai stricte măsuri pentru împiedecarea răului. Medicii, pedagogii, savanții țin constătuiri dese să stabilească toate măsurile de lipsă.

Psihiatrii americani se grăbesc să-și dea părerea. Dr. Gregory, care în prezent observă 14000 de inși zice, că alcoolul este cauza celor mai multe boale de creier. Urmașii alcoolistilor sunt epileptici, idioți, stupizi, și nebuni. Cea dintâiu datorie a Statului e deci a pune piedecă alcoolismului. Alții medici ar vrea să oprească căsătoria degeneraților.

Cununie în balon. Doamna Shelton și cu logodnicul ei Stowe din St. Antony, în Texas, America pe Nord, s'a hotărât să se cunune într'un balon. După multe stăruințe ei au reușit să înduplece pe preotul bisericeii presbiteriane din localitate Abraham, să-i însoțească în văzduhuri.

Balonul era condus de un aeronaut american iscusit. Când balonul era în înălțime de vre-o 300 metri deasupra orașului, se făcu ceremonia religioasă, foarte scurtă de altfel, după obiceiul Americanilor. Preotul binecuvântă unirea apoi aerostatul se coborî încetinel într'o pădure și soții și cu preotul fură nevoiți să facă câțiva kilometri pe jos, ca să ajungă în oraș.

Ultime știri

Alegerea dela Orăștie

Correspondentul nostru din Budapesta ne telefonează următoarele: Azi s'a desbătut înaintea secției II a Curții de Casație petiția prezentată de alegătorii români din cercul Orăștiei, împotriva alegerii lui *Farkas Pál*. Eri, d. Tetétleni Armin, reprezentantul lui *Farkas*, a făcut excepțiunile de formă contra petiției, cari însă au fost respinse. Tetétleni a prezentat apoi o contra petiție. Pentru a o studia, d. dr. *Victor Bontescu*, avocat în Hațeg, reprezentantul alegătorilor români, a cerut amânarea desbaterei pe azi, ceea ce s'a admis.

Desbaterea s'a început la orele 10 a. m.

D. Dr. Victor Bontescu declară dela început, că din principiu nu se va abate nici pe-o clipă dela punctul de vedere pur juridic, va încunjuja orice considerații politice. Cu vocea mlădioasă declară și cu sânge rece începe apoi înșirarea actelor de violare a legii din partea autorităților, de mituiri, presiuni, corupții etc., prezentându-se astfel un tablou viu, dar pe atât de dureros al alegerilor parlamentare din țara aceasta numită constituțională. Pledoaria calmă și plină de demnitate a tânărului avocat a impus mult juriștilor prezenți.

Numai ici-colo, când ajungea să vorbească despre acte de volnicie și teroare nemai pomenită, de pe fața blândă a vrednicului nostru avocat puteai ceti gândiri întunecate, ce însă nu era permis să le spună în același ton.

Un număr frumos de tineri îl ascultau cu însuflețire, și cu privirile lor îl încurajau în espunerile d-sale. *Baksay Endre*, căpitanul de poliție din Orăștie, se mișca nervos pe scaun, părea, că el ar fi mai interesat în cauză, decât însuși ovreul *Farkas*.

Cumpărarea de voturi — a spus d. Bontescu —, răpirea chiar și a dreptului de libertate personală a alegătorilor ca să nu se poată duce în tabăra d-lui Vlad, scenele scârboase din hotelul Ștefani, presiunile autorităților administrative formează tot atâtea cazuri de nulitate absolută și relativă, pentru că în toate acestea a luat parte și *Farkas*, care în scopul alegerii a asignat lui *Bot Toma* suma de 70.000 coroane.

Tot acestea se vor adevăra prin ascultarea martorilor și în deosebi prin faimoasa scrisoare a lui *Baksay*, a căpitanului de poliție, către d. *Farkas*.

D. dr. Victor Bontescu dă cetire acestei scrisori, care a stârnit mult haz între cei de față.

În timpul acesta *Baksay* făcea pe criminalul, care așteaptă executarea.

Apărătorul a replicat apoi la două puncte ale petiției perzistând la toate nimicurile irelevante.

Desbaterea se va continua mâine la orele 10 a. m.

Mișcări monarhiste în Portugalia arestările monarhiștilor se continuă cu mult zor în Portugalia. Deunăzi a fost arestat medicul din Bandon, care s'ar fi exprimat contra republicei. Prietenii l-au eliberat, dar mai târziu s'a prezentat de bunăvoie la autorități și a cerut arestarea lui. În comuna Santa Thyrso s'au iscat încăierări, pentru că unii au împiedecat ținerea serviciului divin. Trupele sosite la fața locului au făcut însă ordine prin pășirea lor plină de tact și pacinică.

Ciuma în China. Guvernul japonez a trimis pe profesorul *Kitaschascha* în Mandciuria ca să studieze măsurile împotriva ciumei.

Profesorul *Metschnikov* a declarat, că creșterea rapidă a epidemiei e o garanție, că ea nu va trece în Europa.

Marile case comerciale din City, cari sunt în relațiuni cu Mandciuria, au primit telegrame din, Charbin prin care se anunță, că față de pericolul mereu crescând al epidemiei, guvernul chinez are de gând să proclame starea de asediu.

Știri particulare din Charbin anunță, că populația Mandciuriei e amenințată de foamete. Starea semănăturilor e cât se poate de tristă. Comercianții refuză să dea acțiuni asupra recoltei. Se simte lipsa de muncitori agricoli. Zilele de muncă se plătesc cu prețuri înzecite. Vagoane pentru transportul cerealelor sunt foarte puține, căci o parte din ele, în care s'au transportat bolnavi, au fost arse.

Greva minerilor din Scoția. Intronirea mecanicilor minelor din Scoția a hotărât să proclame pe Mercuri greva. Aceasta ar atrage suspendarea muncii în toate minele din Scoția așa că ar trebui să înceteze munca alor 95000 mineri.

Excluderea unui deputat irlandez din Cameră. Deputatul irlandez *Giunell* a publicat într'un ziar irlandez epistola privată a unui deputat, în care deputatul *Lowther Giunel* s'a prezentat în parlamentul englez, și a cerut printr'o vorbire mai lungă să se rectifice. La aceasta s'a ridicat premierul *Asquith* și a declarat, că chestiunea aceasta atinge prestigiul parlamentului și deoarece *Giunell* nu și-a cerut scuzele, propune să fie exclus dela participarea la ședințele parlamentului pe timp de o săptămână. Propunerea lui s'a primit cu 311 voturi contra 84 voturi.

Se telegrafiază din Paris, că scriitorii cei mai aleși s'au hotărât să facă de răs moda aceasta exotica. O să îmbrace câteva fete plătite în pantaloni, strâmți, cari se scoată în relief perfect frumsețile corpului femeiesc. Au nădejde că o să se amestece în joc și poliția.

În chestie a luat cuvânt și Vaticanul. În monitorul său oficial „*Osservatore Romano*” într'un articol lung atacă fără cruțare aberațiunea cea mai nouă a modei scriind:

„Moda nouă înjosește femeia, strică moravurile și relațiile dintre sexe le pângărește. Prin fusta-pantaloni se destramă limita dintre femeile cinstite și fetele de stradă, etc.

Și „*jup-culotte*” o să iese învingător, căci prea sunt grele atacurile ce are să le înfrunte chiar dela naștere.

Regele Petru acasă. Regele Petru al Serbiei a sosit la 20 Februarie acasă la Belgrad dela Roma. La gară a fost așteptat de miniștri, oficiali mai înalți precum și de numeros public, care i-a făcut ovațiuni furtunoase. A surprins faptul că, prințul *Gheorghe*, n-a fost de față nici acum și nici la plecarea regelui.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

PIATRA MUERII

Povestire din trecutul Bucovinei

de Emil Grigorovitz

(9)

Urmare

Zidurile ogrăzii întinse a sărăriei se ridicau numai pe trei laturi, fundul fiind una cu poala a doi munți păduroși sub cari se zăriau boltele și găurile înțărilor în ocne. La stânga se ridica însă, odată cu zidul, un fel de întăritură înaltă cu două rânduri de ferești și cerdacuri cu foișoare, ce dau înlăuntrul ogrăzii. În afară însă ieșea, un fel de pripor înalt, răzemat pe zidurile, ce înconjurau la rândul lor o grădină cu iaz la mijloc. Spre această înaltă tură răspundeau uși mari, deadreptul din catul de sus al clădirii, încât cei din casa boerească a lui *Hărman*, se puteau primbla pe acolo în toată voia, având priveliștea peste frumoasa vale a *Solonețului*. Aicea sus, erau găzduiți înalții oaspeți, împreună cu părcălabul și, în vreme ce se pregăteau a merge cu toții la sfințirea bisericei nouă de alăturare, părcălabul își musturlia dinaintea cetățuiei din colțul drept al ogrăzii, ostașii săi și încă cu anume rost.

Căci după oarecare alegere, a format o ceată ca de o sută de călăreți și un căpitan de lăncieri spre *Schitul Solcei*. Ce ispravă aveau de

făcut pe acolo, știm, fiindcă am văzut cum l-au pus în obezi pe *Vrabie* cu tovarășii săi *Solceni*. După țipetul sfâșietor ieșit din pieptul sărmaneii *Marioare*, ea s'a prăbușit împinsă cu putere de sălbaticii năvălitori, peste bietul ei tată, căzut grămadă în strana întunecoasă de după ușă și zăceau acum leșinați. Poate, că era asta un fel de izbăvire pentru nenorociți, căci ce se petrecea acum afară, în ograda schitului, era pe cât de cumplit pe atât de neînțeles.

Femeile și copiii celor puși în obezi se aruncau bocind și țipând la picioarele lăncierilor, chip să scape că doar așa pe oamenii lor. Decât nefericiții se alegeau numai cât cu lovituri și ocări cari curgeau cu atât mai turbate, cu cât grămada ispitiților oameni ce veniau acum în fugă, din toate părțile, sporea. Plânsetele copiilor și ale femeilor se amestecau fioros cu răcnetele căpitanului de lăncieri. Acesta își mâna acum ceata de călăreți cu cei prinși, pe poteca schitului în jos, în vreme ce alții dintre ostașii săi, goniau lumea înapoi, spre poarta mănăstirei lovind fără milă în dreapta și în stânga. Călugării speriați erau singurii cari mai căutau să mângâie și să liniștească bieteile ființe zăpăcite de groază și jale.

Cu ajutorul starițului și ai celor din prejur *Marioara* și cu tatăl ei, au fost ridicați și duși într'o chilie unde-și veniau numai cât încet în fire neputând nici de cum încă să priceapă, cum au venit toate, așa năprasnic, peste dânșii. Bătrânul *Buculei*, a oftat din adânc și încearcă să pună brațul său pe după umărul *Marioarei*. Și

tresărind și fata și reamintindu-și acum de nou toate, plângia cu hohote, și-și frângea mâinile, chemând numele iubitului ei *Tudor*. A cerat bătrânul să-i potolească plânsul și, măcar că rupt de jale și durere, i-a zis: „Pentru D-zeu, copila mea, nu te mai sbate în zadar! Vezi că bocitul nu ne ajută la nimic. Ia să cercăm să ne gândim ce-i de făcut! Părinte arhimandrite! nu ne lăsa! Chibzuiește Sfinția Ta, ce să începem și cum să facem, să nu ne pomenim cu vre-o nelegiuire și mai strașnică! Că-mi e tare teamă să nu-l răpună pe *Vrabie* cu toți oamenii duși la ocne!”

Starițul, alb la față, ca și părul barbei sale, înfiorat de atâta siluire ce văzuse și încă în pragul bisericei, între zidurile sfântului lăcaș, a zis cu glas frânt: „*Pedeapsa-i de la Dumnezeu!* El, cel atotputernic, știe de ce a trimis urgia asta peste capetele noastre. El ne cearcă, tot El ne va mântui! dacă așa are să-i fie voia în cer. Eu nu văd fir de scăpare decât la *Vodă*. Domnul e om bun și drept și n'are să îngăduie nelegiuire străină pe pământul său. Să purcedem cât mai în grabă la târg, la *Siret*, că poate n'a pornit încă cu oștirea și, dacă ne dă ajutor și prindem pe *Unguri* încă colo, la ocne, desrobim oamenii noștri.

Iacă, eu sunt gata să încălec și să mă duc cu dumniata, moș *Buculeiu*, așa cum ne vor ținea bătrânețele, până la târgul *Siretului*, la *Domnul*. Să-i spunem tot, cum s'a întâmplat și pe cât îl știu eu, nu lasă el lucrul așa!

Și să vedeti, că-i pune el pe samavolnicii

Căsătoria preoților în Austria. — Până nu de mult în Austria se privia de nevalidă căsătoria unui preot romano-catolic, chiar dacă ar fi făcut trecerea la protestantism sau la altă confesiune și anume pe baza § 63 al codicelui civil. În timpul din urmă însă judecătoria a decis cu totul altfel. Înainte de vre-o câțiva ani adecă un preot romano-catolic, după făcu trecerea la catolicismul vechiu, se căsătorii. Apoi se adresă către guvernul din Praga a-l dispensa din partea Statului în scopul convalidării căsătoriei. Guvernul țării și ministerul de interne respinseră cererea lui și totodată convocară tribunalul districtual din Leitmeritz ca să pronunțe invaliditatea căsătoriei încheiate. Judecătoria din Leitmeritz însă a pronunțat validitatea căsătoriei. Conform art. 14 al legilor fundamentale de Stat și după legea din 25 Maiu 1868 un preot romano-catolic cu toate, că a primit hirotonia poate, în caz când trece la alta confesiune sau lege, să încheie o căsătorie validă. Hirotonia Statul nu o poate privi de un impediment, căci preotul cel de odinioară romano-catolic, devenit acum membru al unei biserici nouă, nu se poate restringe în libertatea credinței și conștiinței sale.

Conjurație în contra fustei-pantaloni. În Paris a stârnit valuri neobicinuit de mari ultima reformă a îmbrăcăminteii femeiești. Fusta-pantaloni, de origine din țara celor mai intolerate sufragete, din Anglia, modă pornita de nesăbuita tendință de emancipare pe orice teren, intrată odată în Paris a căpătat eleganță și farmec. Cu toate acestea, cât de obicinuiți ar fi parisienii cu echilibristica modei, trecerea asta prea necumpătată a stârnit reacțiune puternică.

Wilhelm în Italia. Despre călătoria Impăratului Wilhelm la Roma, fostul ministru italian Alfredo Baccei s'a exprimat, că călătoria lui ar fi o satisfacție pentru lupta regalismului față de Vatican. Absentarea lui ar produce consternație, căci ar părea, că un Impărat, în țara căruia s'a născut un Martin Luther, s'a dat după vremuri pe partea clericalismului. Poporul italian, care nutrește o simpatie deosebită față de puternicul lui aliat, s'ar simți jignit, dacă prin absența sa Impăratul ar ignora serbările luptelor sale eroice purtate pentru libertatea și unitatea Italiei.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

Dr. C. T. Albu în Buteni. Pentru publicarea anunțului vă rugăm să ne trimiteți 1 cor.

ECONOMIE.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

22 Februarie 1911.

Prețul cerealelor după 100 kgr. a fost următorul

Grâu nou		
De Tisa	— — — —	22'50—22'85
Din comitatul Albei	— — — —	22'35—23'40
De Pesta	— — — —	22'45—23'50
Bănățanesc	— — — —	22'35—23'35
De Bacica	— — — —	22'45—23'16
Secară de calitate I.	— — — —	15'90—16'—
Orzul de nutreț, calitate I.	— — — —	15'80—16'—
Ovăs de calitate I.	— — — —	17'50—17'80
Cucuruz	— — — —	15'05—11'30

Redactor responsabil: Atanasiu Halmágian.

Un candidat de avocat

cu praxă bună, află aplicare începând cu 1 Martie în cancelaria avocatului

dr. Iustin Marșieu,
Arad.

Candidat de avocat

cu praxă deplină cearecă aplicare în cancelarie advocațională. Adresa:

Dr. A. Szilágyi,
Kolozsvár (Egyetem).

Caut un candidat de avocat începător.

Dr. Ioan Suci,
advocat, Zilah (Szilágy-megye).

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,

aur, argint zdrobit și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Cele mai noi susceperi de

plăci pentru gramofon:

Hulló falevél

din „Eziganyszerelem“ și din „Balkáni hercegnő“

se capătă la

Koch Dániel

Arad, str. Deák-Ferencz.

Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă“.

de Nemți cu stăpânirea lor ungurească la ascultare!”

*

Se părea că s'a mai potolit și desnădăduirea Mărioarei la auzul hotărârii bătrânilor, că n'a zis nimic. Capul ei s'a luminat deodată ca de zarea unui gând, ce i-a venit așa din senin. Decât ea, iar n'a zis nimic ci ajunsă acasă mai mult dusă de braț de către o mătușă a sa, i-a șoptit bătrânei la ureche: „Babă Ancuța, numai ea, îl scapă pe Tudurică. Geaba sunt toate vorbele părintelui. Că Vodă-i departe și ei mi-l osândesc, colo la ocne, până vine ajutor. Hai la Arbori, mătușă, să luăm pe baba Ancuța! Ea a scăpat copila lui Hărman de mușcătură de șarpe și Berta ține la noi, și face ea ce face, de-mi scapă pe Tudor. Numai să nu mi-l omoare oamenii Craiului, că tare și cumplit îl mai urăsc nelegiuții! Și eu văd numai cât roșu înaintea ochilor! Hai Mătușă!”

Și fără să mai asculte de voroavele bătrânilor veniți în urmă, a dat fata fuga spre căsuța din deal de a luat niște lucruri și mătușă-sa Grafira abia-i ținea urma găfâind. Într'o jumătate de cias erau și duse spre săliștea de la culmea cu arborii, unde n'au și trebuit s-o caute multă vreme pe baba Ana. Că au găsit-o la loc, nu se poate mai nimerit, pe bătrâna muieră, ce avea faima de a ști leac la toate bolile.

Ancuța, cum îi spuneau Solcenii, cu cari felul de legături de rubedenii se afla între oamenii săliștei, adunați la știrea celor petrecute în mănăstire și da și ea dreptate sfatului frun-

tașului nepot al ei, Elefterie, care îndemna Arboreni să nu lase batjocura străinilor nerăzbutată și cum au dat Dumineca Solcenii năvală, de l-au scăpat pe Buculei și pe cumnată-său, așa să sară acum cu toții în ajutorul căpitanului, fărădelegea fiind din cale afară mare. Și în vreme ce încă se îndemneau la una și alta, iată că au sosit călări și arhimandritul mănăstirei cu moș Buculei și pe urma bătrânilor cu pletele arginții scuturate în fuga roibilor, mai veniau alții câțiva Solcenii, ce luaseră asupra lor, să vestească pe cei din Olovăț și câți i-ar mai găsi în drum să se adune până sara în dealul Vodei și să hotărască cu toții ce trebuie făcut.

Și au plecat fiecare în partea unde îi era rânduită isprava, în vreme ce baba Ancuța a auzit și a înțeles chibzuiala Mărioarei. Că au pornit fără zăbavă tustrele spre Soloneț, la ocne. Ce aveu să facă, știau bieteile femeii bine, numai nu știau cum are să le iasă.

Berta, unicul copil al stăpânului ocnelor, Sasului Hărman, fusese mușcată în adevăr, cu vre-o zece ani în urmă, de un șerpe și era aproape de moarte, că nu a fost vindecată decât aducând Hărman, pe spusele unui lucrător moldovean din ocna, pe baba Ancuța. Aceasta grija în vremea aceea de Mărioara, care era copilică mică, cam de vârsta Bertei. Căci Mărioara rămăsese fără mamă și bătrâna îi era păzitoare ne-despărțită. Baba Ana nu s'a învoit să meargă la casele din Sărârie decât cu mare greu și după multe rugăciuni și daruri și în tot timpul cât a stat de a lecut copilița lui Hărman, a avut și

pe Mărioara lângă dânsa, încât s'a făcut în urmă prietenie între copii, de să vedeau cât mai de des.

Cu vremea însă întâlnirile dintre Berta și Mărioara s'au fost rări și după ce baba Ancuța a trebuit să se mute la Săliștea din Arbori, să-și ia în stăpânire gospodăria rămasă pustie pe urma morții fetei și ginerelui ei, legăturile între cele două fete au prins a se răci. Atât era însă știut, că copilele n'au încetat a se iubi, ca niște surori, și cu toată trufia bogătașului de Hărman, Berta nu scăpa un prilej, fără să-i trimeată tovarășei sale de copilărie, câte un dar sau o vorbă bună. Aici era toată nădejdea, bietei Mărioare și gândul scăpării lui Tudor. Încă până a nu se face seară, au ajuns femeile pe o cărare de pădure, ce era cunoscută numai cât Anicuței, la o poieniță mică, chiar deasupra ocnelor, de unde se vedea bine tot ce se petrecea în cetatea de clădiri fără număr. Coborînd apoi baba printre colibioarele lucrătorilor ce erau împrăștiate pe la poalele codrului, a căutat să întâlnească pe pădurarul Băzgan, bărbatul maicei ce lăptase întâi și o slujise, apoi ani de-arândul pe Berta. Băzgan, deși era acum văduv, dar o știa pe baba Ana dela întâmplarea cu șerpele, a făcut, ce a făcut, dar destul, că a ajutat-o pe baba Ana și pe Mărioara, de au putut să pătrundă seara târziu până la duduia Berta.

(Va urma)

Nádray Mihály

≡ birou de arhitectură ≡

Arad, Fejsze-utca nr. 34.

Execută tot felul de plănuiiri și zidiri în bransa aceasta. Execuție constiențioasă. Prețuri foarte moderate. La dorință execut plănuri și prospecte.

Mare asortiment
de
ghete de bal

în culoarea aurului, din atlas
albastru și trandafriu, din
piele de lack și chevreaux

la
Weinberger János

cel mai distins magazin de ghete.

ARAD, Andrassy-tér nr. 20.

25 (11)

Aviz.

Înștiințăm respectuos Onor. public că am luat

Prăvălia de modă pentru bărbați și femei

a lui **Lantos József, Arad, Andrassy-tér nr. 20, sub cele mai favorabile condițiuni.** Considerând acest prilej bun, suntem în situația să oferim toate mărfurile din magazin cu prețurile cu cari s'au procurat.

Rugăm cu cel mai profund respect valorosul sprijin al stim. public

Gross și Lapikás.

Localitatea de prăvălie se închiriază.

La

Librăria diecezană, Arad

se capătă

MINEILE

pe 12 luni, în 12 vol. legate în pele cu copcii, 1 vol. 14·50, toate volumele Coroane 172.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile cele mai moderate.

TIPOGRAFIA
DIECEZANĂ

ARAD, STR. BATTYÁNYI 2.

Asortată fiind cu cel mai
variu și mai modern ma-
terial pentru lucrări ce
ating arta tipografică, se
recomandă a execută tot
felul de tipărituri ca : Do-
cumente, liste de escompt
percepțiuni și eroğațiuni,
învitări pentru petreceri.